

Κυπριακή CYPRUS ΛΑ W R E V I E W

01

Νομική Επιθεώρηση

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Πανεπιστήμιο
Κύπρου

Ευρωπαϊκό
Πανεπιστήμιο
Κύπρου

UNIVERSITY
of NICOSIA

FREDERICK
UNIVERSITY

Πανεπιστήμιο
Νεάπολις
Πάφος

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ | ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023 | ΕΤΟΣ 3^ο | ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 1

ΑΝΑΤΥΠΟ

Γεωργία Αθανασίου
Δικηγόρος

- | Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και
Θεμελιώδη Δικαιώματα Καταζητούμενου

Online πρόσβαση σε ΚΥΝΕ στην Πλατφόρμα Νομικού Περιεχομένου | www.qualex.gr

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και Θεμελιώδη Δικαιώματα Καταζητούμενου

Γεωργία Αθανασίου

Δικηγόρος

Η παρούσα μελέτη ασχολείται με το ΕΕΣ και τα θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου. Αρχικά γίνεται μια σύντομη επισκόπηση του μηχανισμού του ΕΕΣ. Ακολούθως, το βασικό μέρος της μελέτης πραγματεύεται το θέμα περιορισμού της εκτέλεσης του ΕΕΣ από τα θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου. Ειδικότερα, η μελέτη καταπιάνεται με τους λόγους μη εκτέλεσης του ΕΕΣ και τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά στα δικονομικά δικαιώματα του καταζητούμενου.

I. Εισαγωγή

Ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν αποτελεί πρόνομο αλλά μια συλλογική ευθύνη. Ο ρόλος που πρέπει να διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση (εφεξής *ΕΕ*) στην προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων πρέπει να είναι καταλυτικός.

Από την μέρα ίδρυσής της, η ΕΕ έχει προσφέρει πολλαπλά οφέλη στους πολίτες της. Η κατάργηση όμως των συνόρων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ οδήγησε στην έξαρση της εγκληματικότητας. Ενόψει τούτου, κατέστη επιτακτική η λήψη μέτρων με σκοπό την καταπολέμηση και καταστολή του εγκλήματος. Ένα από τα κυριότερα μέσα για επίτευξη αυτού του σκοπού είναι ο μηχανισμός του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης (εφεξής *ΕΕΣ*). Το ΕΕΣ επιτάχυνε τις διαδικασίες παράδοσης των καταζητούμενων και καταδικασθέντων προσώπων και οδήγησε σε μια ριζική αλλαγή στη συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ (εφεξής *κράτη-μέλη*) που στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων αλλά και εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών.

Η αμοιβαία αναγνώριση διαμορφώνει τις συνθήκες δίωξης σ' ένα ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο αλλά σηματοδοτεί μια βαθιά και έντονη επέμβαση στην σφαίρα ελευθερίας του ατόμου φέρνοντας τον καταζητούμενο αντιμέτωπο με μέτρα που διέταξε ένα κράτος χωρίς ουσιαστικά να μπορεί να ελέγξει τη νομιμότητά τους.

Το κράτος-μέλος εκτέλεσης του ΕΕΣ (εφεξής το *κράτος-μέλος εκτέλεσης*) υπόκειται στις δεσμεύσεις αλλά και εγγυήσεις τόσο του εσωτερικού δικαίου όσο και των διεθνών συμβάσεων στις οποίες είναι συμβαλλόμενο μέρος. Κατά την εκτέλεση του ΕΕΣ, οι αρχές του εκάστοτε κράτους-μέλους είναι υποχρεωμένες να σέβονται τα δικονομικά δικαιώματα του καταζητούμενου, όπως μεταξύ άλλων το δικαίωμα ενημέρωσης, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και διερμηνέα και το δικαίωμα σε νομική συνδρομή σύμφωνα με την εκάστοτε ισχύουσα εθνική νομοθεσία. Ζήτημα ωστόσο, προκύ-

πτει εάν ο καταζητούμενος επικαλεστεί επαπειλούμενη παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του στο κράτος-μέλος έκδοσης του ΕΕΣ (εφεξής το *κράτος-μέλος έκδοσης*) και εάν το κράτος-μέλος εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την παράδοση λόγω ενδεχόμενης παραβίασης των δικαιωμάτων του. Σε τέτοια περίπτωση, εάν τα δικαιώματα του καταζητούμενου τίθενται σε κίνδυνο, η δικαστική αρχή εκτέλεσης θα πρέπει να αρνηθεί την παράδοση.¹ Ωστόσο, όπως θα δούμε και στη συνέχεια αυτό δεν είναι δεδομένο λόγω της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Παρά την σαφέστατη επιτυχία του τρόπου λειτουργίας του ΕΕΣ, δεν πρέπει να παραγνωρίζονται και οι ελλείψεις αυτού. Ως προς τούτο, έχουν εκφραστεί² διάφορες σκέψεις σχετικά με τη λειτουργία του ΕΕΣ και ιδίως την επίδρασή του στα θεμελιώδη δικαιώματα.^{3,4}

Η μελέτη ασχολείται με το ΕΕΣ και τα θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου. Αρχικά γίνεται μια επισκόπηση του μηχανισμού του ΕΕΣ. Το βασικό μέρος της παρούσας μελέτης πραγματεύεται το θέμα περιορισμού της εκτέλεσης του ΕΕΣ από τα θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου. Ειδικότερα, η μελέτη καταπιάνεται με τους λόγους μη εκτέλεσης του ΕΕΣ και τέλος γίνεται μια σύντομη αναφορά στα δικονομικά δικαιώματα του καταζητούμενου.

1. Διονύσιος Δ. Μουζάκης, *Το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης* (εκδόσεις ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009) 176.

2. Από τα κράτη-μέλη, ευρωβουλευτές, εθνικούς βουλευτές, ομάδες από την κοινωνία των πολιτών και μεμονωμένους πολίτες.

3. Libor Klimek, *European Arrest Warrant* (Springer 2015) 343.

4. Commission, 'Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation since 2007 of the Council Framework Decision of 13th June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States' COM (2011) 175, para 3.

II. Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης

Το ΕΕΣ⁵ στηρίζεται στην Απόφαση – Πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ για το ΕΕΣ και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών-μελών ως αυτή τροποποιήθηκε στη συνέχεια (εφεξής *απόφαση-πλαίσιο*).⁶ Το ΕΕΣ αποτελεί την πρώτη περίπτωση συγκεκριμένης εφαρμογής, της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στον τομέα του ποινικού δικαίου⁷ και θεωρείται το πρώτο βήμα στην διαμόρφωση ενός ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου.⁸

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις της 9ης Σεπτεμβρίου 2001⁹ διαδραμάτισαν καταλυτικό ρόλο και οδήγησαν στην επιτάχυνση της διαδικασίας υιοθέτησης της απόφασης-πλαίσιο για το ΕΕΣ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμπεριέλαβε το ΕΕΣ στην ευρωπαϊκή αντιτρομοκρατική στρατηγική του, αν και το πεδίο εφαρμογής του δεν περιορίζεται μόνο σε αδικήματα τρομοκρατίας.^{10, 11}

Με την υιοθέτηση του ΕΕΣ, τα κράτη-μέλη έστειλαν ένα ηχηρό μήνυμα ότι το οργανωμένο έγκλημα δεν έχει θέση σε καμία χώρα. Οπουδήποτε και εάν βρίσκεται ο αδικοπραγώντας, είναι υπεύθυνος για την εγκληματική του δραστηριότητα.¹² Επομένως, μπορεί να υποστηριχτεί η άποψη ότι το ΕΕΣ είναι ένας ισχυρός μηχανισμός που επέτρεψε την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση του διακρατικού εγκλήματος και όλων των άλλων μορφών εγκληματικής δραστηριότητας.¹³

Από τις αιτιολογικές σκέψεις¹⁴ της απόφασης-πλαίσιο, προκύπτει ότι ο μηχανισμός του ΕΕΣ, είχε ως στόχο και πρακτικά

φαίνεται ότι αντικατέστησε το παραδοσιακό σύστημα της έκδοσης¹⁵ μεταξύ των κρατών-μελών. Η απόφαση-πλαίσιο εισήγαγε έναν απλούστερο και ταχύτερο μηχανισμό παράδοσης των καταζητούμενων μεταξύ δικαστικών αρχών με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης ή την εκτέλεση ποινής ή μέτρων στερητικών της ελευθερίας.¹⁶ Με τον νέο μηχανισμό έχει επέλθει και αλλαγή των χρησιμοποιούμενων όρων ως εκ τούτου, οι όροι έκδοση, εκζητούμενος, εκζητούν κράτος, εκζητούμενο κράτος, αντικαθίστανται πλέον από τους όρους παράδοση, καταζητούμενος, κράτος-μέλος έκδοσης και κράτος-μέλος εκτέλεσης.¹⁷ Παρατηρείται βέβαια μεγάλη σύγχυση μεταξύ των δύο μηχανισμών ως επίσης και της χρησιμοποιούμενης ορολογίας.

Η βασική καινοτομία αυτού του μηχανισμού σε σύγκριση με την παραδοσιακή έκδοση, έγκειται στον αυτοματισμό του.¹⁸ Το ΕΕΣ επιταχύνει τις διαδικασίες καθότι θέτει αυστηρά χρονοδιαγράμματα και ελαχιστοποιεί τις διατυπώσεις.¹⁹ Επιπλέον, καταργείται το διοικητικό-πολιτικό στάδιο της έκδοσης θέτοντας τη διαδικασία στα χέρια ανεξάρτητων δικαστικών αρχών,²⁰ αίρεται η απαγόρευση για πολιτικά αδικήματα και η απαγόρευση έκδοσης ημεδαπών και αίρεται μερικώς η άρση του ελέγχου του διττού αξιολογίου.²¹ Ο έλεγχος πλέον περιορίζεται σε αυστηρώς δικαστικά ζητήματα και οι πολιτικές αρχές δεν παρεμβαίνουν στην διαδικασία.²²

Τα κράτη-μέλη καλούνται να εκτελέσουν τα ΕΕΣ στη βάση της αμοιβαίας αναγνώρισης. Ως διαλαμβάνεται στο άρθρο 2 (2)

5. Ο ορισμός του ΕΕΣ μπορεί να ανευρεθεί στο άρθρο 1 (1) της απόφασης-πλαίσιο ο οποίος έχει ως εξής: «*Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι δικαστική απόφαση η οποία εκδίδεται από κράτος μέλος προς το σκοπό της σύλληψης και της παράδοσης από άλλο κράτος μέλος προσώπου που καταζητείται για την άσκηση ποινικής δίωξης ή για την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικών της ελευθερίας*».
6. Οι ρυθμίσεις της απόφασης-πλαίσιο εδράζονται στην ιδέα της ύπαρξης ενός ενιαίου ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου αντίστοιχου της εσωτερική έννομη τάξης του κάθε κράτους μέλους.
7. Προοίμιο, παράγραφος 6.
8. Μουζάκης (n 1) 125.
9. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι η συγκυρία υποβολής της πρότασης της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 19.9.2001 για το ΕΕΣ, μόλις οκτώ μέρες μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11.9.2001 στις ΗΠΑ συνέβαλε στο να συνδεθεί ατυχώς το ΕΕΣ με τις πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας. Σημειώτέο ότι οι διαδικασίες είχαν ξεκινήσει πάνω από ένα χρόνο πριν. Μουζάκης (n 1) 84.
10. Rodica Panainte, 'The European Arrest Warrant and the Human Rights' [2016] 2016 Rev Universul Juridic 208, 209
11. Paul Craig and Grainne De Burca (n 28) 948-49.
12. Zeljko Nikac, 'The European Arrest Warrant-Europol' [2014] 4 Int'l J Econ & L 91, 94.
13. Nikac (n 39) 95.
14. Αιτιολογική σκέψη 5: «*Ο στόχος που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, να αποτελέσει ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, συνεπάγεται την κατάργηση της έκδοσης μεταξύ κρατών μελών και την αντικατάστασή της από σύστημα παράδοσης μεταξύ δικαστικών αρχών. Εξάλλου, η εισαγωγή ενός νέου απλουστευμένου συστήματος παράδοσης προσώπων που έχουν καταδικαστεί*

ή είναι ύποπτα, προς το σκοπό της εκτέλεσης καταδικαστικών ποινικών αποφάσεων ή ποινικής δίωξης επιτρέπει να αρθούν η πολυπλοκότητα και το ενδεχόμενο καθυστέρησης που είναι εγγενή στις ισχύουσες διαδικασίες έκδοσης. Οι κλασικές σχέσεις συνεργασίας που ισχύουν μέχρι σήμερα μεταξύ κρατών μελών θα πρέπει να δώσουν τη θέση τους σε σύστημα ελεύθερης κυκλοφορίας τόσο των προδικαστικών όσο και των οριστικών ποινικών αποφάσεων, σε ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης»; Αιτιολογική σκέψη 11: «*Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης θα πρέπει να αντικαταστήσει, μεταξύ των κρατών μελών, όλες τις προηγούμενες νομικές πράξεις σχετικά με την έκδοση, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων του τίτλου III της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν που αφορούν την έκδοση*».

15. Ως «έκδοση» μπορεί να ορισθεί η παράδοση ενός ατόμου το οποίο έχει κατηγορηθεί ή καταδικαστεί για ένα έγκλημα, από το κράτος στο οποίο έχει καταφύγει στο κράτος που το ζητεί, προκειμένου να το δράσει ή να το υποχρεώσει να εκτίσει την ποινή που του έχει επιβληθεί. Μουζάκης (n 1) 23-24.
16. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Έγχειρίδιο για τον τρόπο έκδοσης και εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης' (Ανακοίνωση) COM (2017) final 6389, 12.
17. Μουζάκης (n 1) 115.
18. Nikac (n 39) 94.
19. Christou (n 30) 61.
20. Christou (n 30) 61.
21. Μουζάκης (n 1) 116.
22. Ακόμη και ενώπιον δικαστηρίων, στις δικαστικές αποφάσεις, στη νομοθεσία αλλά και σε συγγράμματα χρησιμοποιούνται λανθασμένες ορολογίες.

της απόφασης–πλαίσιο, η παράδοση βάσει ΕΕΣ μπορεί να γίνει χωρίς έλεγχο του διττού αξιοποιήσιμου της πράξης, λαμβάνοντας υπόψη τη λίστα αδικημάτων που κατονομάζονται στο εν λόγω άρθρο.²³ Το άρθρο 3 της απόφασης–πλαίσιο αναφέρεται στους λόγους υποχρεωτικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, το άρθρο 4 στους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ και το άρθρο 5 στις εγγυήσεις που πρέπει να παρέχει το κράτος–μέλος έκδοσης σε ειδικές περιπτώσεις. Εκτενής αναφορά στις συγκεκριμένες πρόνοιες θα γίνει στη συνέχεια.

Το ΕΕΣ εδράζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης²⁴ μεταξύ των κρατών–μελών και στο συγκεκριμένο πλαίσιο «η παραδοσιακή αρχή της κρατικής κυριαρχίας υφίσταται μειώσεις, ενώ η πρόσδεση του ΕΕΣ στις αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης επιτρέπει την υπέρβαση των παραδοσιακών εμποδίων του δικαίου της έκδοσης».²⁵

Στην απόφαση C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*²⁶ το Δικαστήριο σημείωσε τα ακόλουθα:

«Η αμοιβαία αναγνώριση των ενταλμάτων συλλήψεως που εκδίδονται στα διάφορα κράτη μέλη σύμφωνα με το δίκαιο του οικείου κράτους εκδόσεως επιτάσσει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και, ειδικότερα, των κανόνων που διέπουν τις προϋποθέσεις, τις διαδικασίες και τα αποτελέσματα της παραδόσεως μεταξύ εθνικών αρχών».²⁷

23. Paul Craig and Grainne De Burca (n 28) 949.

24. Ο Γενικός Εισαγγελέας D. Ruiz-Jarabo Colomer στις προτάσεις του ημερομηνίας 19.09.2002 στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις *Joined Cases C-187/01 Hüseyin Gözütok and 387/01 Klaus Brügge* [2003] αναφέρει ότι: «δεν υφίστανται πλέον κυρίαρχα κράτη τα οποία μπορούν να συνεργάζονται σε επιμέρους υποθέσεις, αλλά μέλη της Ευρωπαϊκής Ενώσεως τα οποία υποχρεούνται στην αμοιβαία παροχή βοήθειας αφ' ης στιγμής διαπράχθηκαν αξιόποινες πράξεις κοινού ενδιαφέροντος». ; *Joined Cases C-187/01 Hüseyin Gözütok and 387/01 Klaus Brügge* [2003], Opinion of AG D. Ruiz-Jarabo Colomer.

25. Μουζάκης (n 1) 117.

26. *Case C-303/05 Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad* [2007] ECR I-3633 - επί των πρώτων προδικαστικών ερωτημάτων που στάλθηκαν σχετικά με την απόφαση–πλαίσιο από πλειυράς του Βελγικού Συνταγματικού Δικαστηρίου.

27. Σκέψη 29 ; Περαιτέρω στην σκέψη 30 της ίδιας απόφασης αναφέρονται τα ακόλουθα: «Αυτός ακριβώς είναι ο σκοπός της αποφάσεως–πλαίσιο ιδίως όσον αφορά τους κανόνες σχετικά με τις απαριθμούμενες αξιόποινες πράξεις, ως προς τις οποίες δεν ελέγχεται το διττό αξιόποινο (άρθρο 2, παράγραφος 2), τους λόγους της υποχρεωτικής ή της προαιρετικής μη εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος συλλήψεως (άρθρα 3 και 4), το περιεχόμενο και τον τύπο του εντάλματος (άρθρο 8), τη διαβίβαση του εντάλματος και τις σχετικές λεπτομέρειες (άρθρα 9 και 10), τις ελάχιστες εγγυήσεις που πρέπει να παρέχονται στον καταζητούμενο ή τον συλληφθέντα (άρθρα 11 έως 14), τις προθεσμίες και τη διαδικασία της αποφάσεως εκτέλεσης του εντάλματος (άρθρο 17) και τις προθεσμίες παραδόσεως του καταζητούμενου (άρθρο 23)».

Ένα υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ διαφόρων συστημάτων απονομής της δικαιοσύνης, οδηγεί στην αναγνώριση των αποφάσεων ενός κράτους–μέλους από τα υπόλοιπα και στην κατάργηση των υφιστάμενων παραδοσιακών κωλυμάτων έκδοσης. Τα κράτη–μέλη λόγω της αμοιβαίας εμπιστοσύνης χάνουν την οποιαδήποτε δυσπιστία²⁸ τους και αισθάνονται μεγαλύτερη συγγένεια και αλληλεγγύη μεταξύ τους.²⁹

Το ΕΕΣ αποτελεί μέρος μιας ενιαίας ευρωπαϊκής ποινικής διαδικασίας, η οποία επιμερίζεται ανάμεσα στις αρμόδιες δικαστικές αρχές των κρατών–μελών έκδοσης και εκτέλεσης και το κάθε κράτος–μέλος έχει ευθύνη για το δικό του τμήμα στην διαδικασία, σαν να πρόκειται για μια εθνική ποινική διαδικασία.³⁰ Η εκάστοτε εθνική δικαστική αρχή ασκώντας ελάχιστους ελέγχους και με βάση την αμοιβαία αναγνώριση προχωρά στην παράδοση του προσώπου.³¹ Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, επιβάλλει στα κράτη–μέλη την αναγνώριση τμήματος της διαδικασίας που έλαβε χώρα σε άλλα κράτη–μέλη, υπό τον όρο ότι υπάρχει συμμόρφωση με τις διατάξεις της απόφασης–πλαίσιο. Ως εκ τούτου, η αυτονομία του κράτους–μέλους εκτέλεσης περιορίζεται, μιας και περιορίζεται ο διπλός έλεγχος.

Επισημαίνουμε ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, στηρίζεται στο ότι οι ποινικές αποφάσεις που εκδίδονται από τα κράτη–μέλη είναι ισοδύναμες ακόμη και στις περιπτώσεις όπου η υπόθεση δεν θα αντιμετωπιζόταν κατά ταυτόσημο ή ανάλογο τρόπο σε άλλο κράτος–μέλος. Συνεπώς, η αλλοδαπή ποινική απόφαση πρέπει να αναγνωρίζεται άνευ όρων. Τυχόν έλεγχος ή αμφισβήτηση της απόφασης, είναι περιττός και ανεπίτρεπτος μιας και οι αλλοδαπές ποινικές αποφάσεις εξισώνονται με τις ημεδαπές.³²

Θεωρούμε σημαντικό να τονίσουμε ότι δεν υφίσταται πλήρης αμοιβαία αναγνώριση σε κανένα από τους τομείς της ΕΕ. Η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων δίδει τη δυνατότητα στα κράτη–μέλη, να προβλέψουν εξαιρέσεις από τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 34 ΣΛΕΕ για «λόγους δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφάλειας». Επιπρόσθετα, στον Κανονισμό Βρυξέλλες II³³ ορίζεται ότι: «[...] η αναγνώριση μιας απόφασης απορρίπτεται: α) αν η αναγνώριση αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης».³⁴ Επομένως, αφού μπορούν να υπάρξουν εξαιρέσεις σε άλλους τομείς, η αυστηρή και απόλυτη προσήλωση στην αρχή της αμοιβαίας

28. Βεβαίως κανένας κανόνας του διεθνούς δικαίου δεν μπορεί να υποχρεώσει ένα κράτος να εμπιστευθεί τυφλά ένα άλλο και να του παράσχει συνδρομή άνευ όρων.

29. Μουζάκης (n 1) 160.

30. Μουζάκης (n 1) 122.

31. Μουζάκης (n 1) 173.

32. Μουζάκης (n 1) 173.

33. Κανονισμός Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ) 1215/2012 της 12ης Δεκεμβρίου 2012 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [2012] OJ L 351/1.

34. Μουζάκης (n 1) 174-175.

ας εμπιστοσύνης στο πλαίσιο της ποινικής αρμοδιότητας της ΕΕ και ιδιαίτερα όσον αφορά το ΕΕΣ κρίνεται ως υπερβολική.

Διευκρινίζουμε ότι, η απόφαση-πλαίσιο δεν υιοθετεί μια θέση αυτόματης αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, αλλά μιας ελεγχόμενης αμοιβαίας αναγνώρισης, ενός συστήματος απλοποιημένου δικαστικού ελέγχου με κύριο σκοπό τη σύλληψη και την παράδοση στο χώρο της ΕΕ, που επιτρέπει την άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ σε περιπτώσεις που δεν πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις.³⁵

Αρκετοί υποστηρίζουν ότι η δυνατότητα άρνησης και υπό όρους εκτέλεσης του ΕΕΣ συνιστά εξαίρεση στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η εν λόγω θέση στηρίζεται το γεγονός ότι δεν υπάρχει γνήσια ή αυτόματα και άνευ όρων αναγνώριση της αλλοδαπής απόφασης, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ένα καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας δικαστικών αποφάσεων εντός της ΕΕ, αλλά ένα ενδιάμεσο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση, το οποίο συνιστά προϊόν συμβιβασμού της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης με επιφυλάξεις αναγόμενες στην κρατική κυριαρχία.³⁶ Η εν λόγω θέση δεν μας βρίσκει σύμφωνους μιας και η άρνηση παράδοσης για τους λόγους που ρητά αναφέρονται στην απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να θεωρηθεί παρέκκλιση από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Οι συγκεκριμένοι λόγοι εφαρμόζονται κατά ομοιόμορφο τρόπο από όλα τα κράτη-μέλη και έχουμε την γνώμη ότι θα υπήρχε απόκλιση εάν το κράτος-μέλος εκτέλεσης, για λόγους άλλους πέραν από τους ρητά προβλεπόμενους θα μπορούσε να αρνηθεί την παράδοση του καταζητούμενου.

Πέραν των λόγων υποχρεωτικής³⁷ και προαιρετικής³⁸ μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να αρνηθεί την παράδοση του καταζητούμενου στις περιπτώσεις όπου τίθενται σε κίνδυνο τα θεμελιώδη και ανθρώπινα δικαιώματα του εν λόγω προσώπου.³⁹ Το εν λόγω ζήτημα εξετάζεται εκτενώς σε επόμενη ενότητα και αναλύεται η προβληματική του έχοντας κατά νου την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης και εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών-μελών.

III. Περιορισμός της εκτέλεσης του ΕΕΣ από θεμελιώδη δικαιώματα του εκζητούμενου

Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού ποινικού δικαίου και των μέτρων αμοιβαίας αναγνώρισης, τα θεμελιώδη δικαιώματα μπορούν να προστατευθούν σε τρία επίπεδα: διεθνές, κοινοτικό, εθνικό.⁴⁰

Η αλλαγή από το καθεστώς της έκδοσης στην παράδοση με το ΕΕΣ έγινε με την πεποίθηση ότι τα κράτη-μέλη της ΕΕ είναι όλα

δημοκρατικά και λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις υποχρεώσεις τους βάσει της ΕΣΔΑ.⁴¹

Οι επιπτώσεις του ΕΕΣ στα θεμελιώδη δικαιώματα και το επίπεδο προστασίας που παρέχει προκάλεσαν πολύ μεγάλες συζητήσεις και αντιπαραθέσεις.⁴² Από την μια υπάρχει η πεποίθηση ότι η απόφαση-πλαίσιο σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από τις συνθήκες.⁴³ Από την άλλη υπάρχουν ισχυρισμοί ότι στην προσπάθεια για αυξημένη συνεργασία, τα θεμελιώδη δικαιώματα έχουν παραμεριστεί.⁴⁴

Κατά την εφαρμογή του συστήματος του ΕΕΣ προέκυψαν σημαντικά προβλήματα που συνδέονται με την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων.⁴⁵ Τούτου λεχθέντος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι μολονότι η απόφαση-πλαίσιο φαίνεται άσφογη, η πρακτική αποκάλυψε ότι υπήρξαν αρκετές παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων.⁴⁶ Ως προκύπτει εκ των παρακάτω αναφερθέντων, έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα για την επίλυση αυτού του ζητήματος ιδιαίτερα όσον αφορά τα υπερασπιστικά δικαιώματα.⁴⁷

Στην παρούσα ενότητα θα εξεταστεί το πως τα θεμελιώδη δικαιώματα περιορίζουν την εκτέλεση του ΕΕΣ. Αρχικά θα αναλυθούν οι λόγοι μη εκτέλεσης του ΕΕΣ και ακολούθως θα γίνει ανάλυση των ειδικότερων δικονομικών δικαιωμάτων του καταζητούμενου.

1. Λόγοι μη εκτέλεσης

Ως γνωστόν, η δικαστική αρχή εκτέλεσης έχει γενική υποχρέωση εκτέλεσης κάθε ΕΕΣ εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών, με βάση την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης αλλά και σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο.⁴⁸

Η γενική υποχρέωση εκτέλεσης των ΕΕΣ⁴⁹ περιορίζεται τόσο από λόγους υποχρεωτικής όσο και προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ.⁵⁰ Η απόφαση-πλαίσιο παρέχει έναν περιορισμένο κατάλογο συγκεκριμένων λόγων μη εκτέλεσης, οι οποίοι είναι οι μοναδικοί λόγοι τους οποίους μπορεί να επικαλεστεί η δικαστική αρχή εκτέλεσης ως βάση για τη μη εκτέλεση του ΕΕΣ. Είναι σημαντικό ωστόσο να τονίσουμε, ότι δεν υπάρχει ρητή διατύπωση στην απόφαση-πλαίσιο για το κατά πόσο τα κράτη-

35. Μουζάκης (n 1) 175.

36. Μουζάκης (n 1) 590.

37. Άρθρο 3 απόφασης-πλαίσιο.

38. Άρθρο 4 απόφασης-πλαίσιο.

39. Μουζάκης (n 1) 176.

40. Christou (n 30) 70.

41. John R Spencer, 'Extradition, the European Arrest Warrant and Human Rights' [2013] The Cambridge Law Journal, Volume 72, 227.

42. Panainte (n 37) 211.

43. Klimek (n 3) 344.

44. Nikac (n 39) 40.

45. Panainte (n 37) 211.

46. Panainte (n 37) 212.

47. Nikac (n 39) 36.

48. Άρθρο 1 απόφασης-πλαίσιο.

49. Η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 1 (2) της απόφασης-πλαίσιο.

50. Άρθρα 3, 4 και 4α της απόφασης-πλαίσιο.

μέλη μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ΕΕΣ για λόγους ανθρωπίνων δικαιωμάτων.⁵¹

Σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο για το ΕΕΣ υπάρχουν τρεις (3) υποχρεωτικοί και επτά (7) προαιρετικοί λόγοι μη εκτέλεσης διαδικαστικού χαρακτήρα. Αξίζει σ' αυτό το σημείο να σημειωθεί, ότι οι λόγοι αυτοί δεν μεταφέρθηκαν με συνέπεια από τα κράτη-μέλη. Ορισμένα κράτη-μέλη έχουν μεταφέρει τους προαιρετικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης ως υποχρεωτικούς λόγους με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καθολική ομοιομορφία.⁵² Όσον αφορά δε τους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης, σημειώνουμε ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να επικαλεστεί μόνον τους λόγους που έχουν μεταφερθεί στο εθνικό της δίκαιο.^{53, 54}

Οι λόγοι που αναφέρονται είναι εγγενώς λογικοί και αναμενόμενοι και δεν μπορούν να οδηγήσουν σε κάποια σημαντική κατάχρηση και παρερμηνεία.⁵⁵ Περαιτέρω, το γεγονός των μειωμένων διατυπώσεων μαζί με τον εξαντλητικό και περιορισμένο κατάλογο των λόγων άρνησης παράδοσης, αποτελούν εξόφθαλμη απεικόνιση της αμοιβαίας αναγνώρισης.⁵⁶

Η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να επικοινωνεί με τη δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος πριν αποφασίσει να αρνηθεί την παράδοση ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αμφιβολίες αναφορικά με την εφαρμογή οποιουδήποτε από τους λόγους μη εκτέλεσης. Περαιτέρω, μπορεί να επικοινωνεί σχετικά με το ενδεχόμενο εφαρμογής άλλων μέτρων, όπως μεταφορά κρατουμένων, πριν από τη λήψη της απόφασης άρνησης.⁵⁷

1.1. Υποχρεωτικοί λόγοι μη εκτέλεσης

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο άρθρο 3 της απόφασης-πλαίσιο, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ όταν συντρέχει ένας ή περισσότεροι από τους τρεις υποχρεωτικούς λόγους μη εκτέλεσης οι οποίοι περιγράφονται στο ίδιο άρθρο. Ως εκ τούτου, μόλις η δικαστική αρχή εκτέλεσης διαπιστώσει ότι συντρέχει ένας εξ αυτών των λόγων οφείλει να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ.

Πιο κάτω θα γίνει μια επιγραμματική αναφορά των συγκεκριμένων λόγων υποχρεωτικής μη εκτέλεσης ως αυτοί παρουσιάζονται στο άρθρο 3 της απόφασης-πλαίσιο.

Ο πρώτος λόγος υποχρεωτικής μη εκτέλεσης, έγκειται στο όταν η αξιόποινη πράξη την οποία αφορά το ΕΕΣ, καλύπτεται από αμνηστία στο κράτος-μέλος εκτέλεσης. Διευκρινίζουμε ότι σε τέτοια περίπτωση το κράτος-μέλος εκτέλεσης πρέπει να έχει αρμοδιότητα για τη δίωξη αυτής της αξιόποινης πράξης σύμφωνα με το εθνικό του ποινικό δίκαιο.⁵⁸

Ο δεύτερος λόγος, αφορά την αρχή γνωστή ως *Ne bis in idem*.⁵⁹ Η δικαστική αρχή εκτέλεσης αρνείται την εκτέλεση του ΕΕΣ εάν από τις πληροφορίες που διαθέτει, προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσιδικώς για τις ίδιες πράξεις από κράτος-μέλος έκδοσης. Περαιτέρω, σε περίπτωση καταδίκης, απαιτείται η καταδίκη να έχει εκτιθεί ή να εκτίεται ή να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί με βάση το δίκαιο του κράτους-μέλους της καταδίκης.^{60, 61}

Ο τρίτος λόγος σχετίζεται με το ακαταλόγιστο λόγω ηλικίας.⁶² Ένας καταζητούμενος δεν μπορεί να θεωρηθεί ποινικά υπεύθυνος για τις πράξεις για τις οποίες εκδόθηκε το ΕΕΣ λόγω της ηλικίας του σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης.⁶³ Ως προς αυτό το σημείο διευκρινίζουμε ότι, οι νομοθεσίες των κρατών-μελών ποικίλουν με αποτέλεσμα να καθορίζουν διαφορετικά το ηλικιακό κατώτατο όριο ποινικής ευθύνης. Επιπλέον, διαφέρει ο χρόνος κατά τον οποίο η συγκεκριμένη ηλικία ασκεί επιρροή σε συγκεκριμένη υπόθεση. Κρίσιμος χρόνος μπορεί να είναι, η χρονική στιγμή που διαπράχθηκε η εικαζόμενη αξιόποινη πράξη ή η χρονική στιγμή που απαγγέλλεται η κατηγορία.⁶⁴ Μπορεί επίσης να συντρέχει λόγος μη εκτέλεσης εάν στο κράτος-μέλος εκτέλεσης, ο καταζητούμενος υπόκειται λόγω της ηλικίας του, μόνο σε αστικές

58. Αμνηστία - άρθρο 3 (1) απόφασης-πλαίσιο.

59. *Ne bis in idem* - άρθρο 3 (2) απόφασης-πλαίσιο.

60. Το Δικαστήριο έχει εκδώσει διάφορες αποφάσεις σε υποθέσεις που αφορούσαν την ερμηνεία της αρχής *ne bis in idem* σε σχέση με το άρθρο 54 της Σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν. Οι αποφάσεις αυτές εφαρμόζονται στην απόφαση-πλαίσιο για το ΕΕΣ δυνάμει της απόφασης που εκδόθηκε στην υπόθεση Case C-261/09 *Mantello* [2010] ECR I-11477, και αποσαφηνίζουν έννοιες όπως «τελεσίδικη απόφαση», «ίδια πράξη» και «η ποινή έχει εκτιθεί».

61. Στην υπόθεση Case C-129/14 PPU *Spasic* [2014] ECLI:EU:C:2014:586, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 54 της Σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας του Σένγκεν το οποίο περιλαμβάνει τα ακόλουθα: «Όποιος καταδικάστηκε αμετάκλητα από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρον όμως ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει ήδη εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλόμενου μέρους που επέβαλε την καταδίκη» είναι συμβατό με το άρθρο 50 του ΧΘΔΕΕ: «Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο.» που κατοχυρώνει την αρχή *ne bis in idem*.

62. Άρθρο 3 (3) της απόφασης-πλαίσιο.

63. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

64. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

51. Spencer (n 91) 252.

52. Christou (n 30) 63.

53. Το Δικαστήριο έχει αποσαφηνίσει ότι οι λόγοι απαριθμούνται εξαντλητικώς (βλ. ειδικότερα τις αποφάσεις τις οποίες εξέδωσε στην υπόθεση Case C-123/08 *Dominic Wolzenburg* [2009] ECR I-09621, para 57 και στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU Aranyosi and Căldăraru* [2016] E.C.R. I-198, para 80).

54. COM (2017) final 6389 (n 43) 45.

55. Nikac (n 39) 97.

56. Christou (n 30) 63.

57. COM (2017) final 6389 (n 43) 45

ή διοικητικές διαδικασίες και σε καμία περίπτωση δεν υπόκειται σε ποινικές διαδικασίες.⁶⁵

1.2. Προαιρετικοί λόγοι μη εκτέλεσης

Σε περίπτωση που συντρέχει και έχει μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο οποιοσδήποτε από τους λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης ως αυτοί διαλαμβάνονται στο άρθρο 4 της απόφασης-πλαίσιο, η δικαστική αρχή εκτέλεσης έχει το δικαίωμα αλλά δεν υποχρεούται να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, σύμφωνα πάντοτε και με τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης.⁶⁶

Η απόφαση-πλαίσιο περιλαμβάνει επτά (7) λόγους προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ στους οποίους θα γίνει πολύ σύντομη αναφορά πιο κάτω.

Ο πρώτος λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης αφορά την απουσία του διττού αξιοποιού.⁶⁷ Η αρχή του διττού αξιοποιού αποτελεί μία από τις βασικές αρχές του διεθνούς ποινικού δικονομικού δικαίου. Διευκρινίζουμε ότι, στην προκειμένη περίπτωση η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την παράδοση εάν η πράξη βάση της οποίας εκδόθηκε ΕΕΣ δεν συνιστά αξιόποινη πράξη με βάση το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης.⁶⁸ Τα προαναφερθέντα δεν ισχύουν και ως εκ τούτου, δεν διεξάγεται έλεγχος διττού αξιοποιού για τις αξιόποινες πράξεις οι οποίες απαριθμούνται στον κατάλογο που περιέχεται στο άρθρο 2 (2) της απόφασης-πλαίσιο.⁶⁹ Ωστόσο, ακόμη και αν η πράξη περιλαμβάνεται στο άρθρο 2 (2) της απόφασης-πλαίσιο, αλλά αυτή τιμωρείται με βάση το δίκαιο του κράτους-μέλους έκδοσης με στερητική της ελευθερίας ποινή ή στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφάλειας μέγιστης διάρκειας κάτω των τριών ετών αλλά η συγκεκριμένη πράξη δεν συνιστά αξιόποινη πράξη βάσει του δικαίου του κράτους-μέλους εκτέλεσης, μπορεί να συντρέχει ο συγκεκριμένος λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης.⁷⁰ Το άρθρο 4 (1) διευκρινίζει περαιτέρω ότι για αδικήματα που αφορούν φόρους, τέλη, τελωνεία, συνάλλαγμα, δεν χωρεί άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ για το λόγο ότι η νομοθεσία του κράτους-μέλους εκτέλεσης δεν επιβάλλει ιδίου τύπου φόρους ή τέλη ή δεν προβλέπει ιδίου τύπου ρύθμιση περί φόρων, τελών, τελωνείων και συναλλάγματος με εκείνη του κράτους-μέλους έκδοσης.

Αξίζει να τονίσουμε ότι μερικές φορές είναι δύσκολος ο ακριβής προσδιορισμός των αξιόποινων πράξεων που αναφέρονται στον εν λόγω κατάλογο. Το συγκεκριμένο γεγονός μπορεί να οδηγήσει σε ανασφάλεια δικαίου.⁷¹ Η κατάρτιση του

συγκεκριμένου καταλόγου πραγματοποιήθηκε με σκοπό να δοθεί έμφαση στις κοινές θεμελιώδεις ποινικές αξίες και να διευκολυνθεί περαιτέρω η διαδικασία προσαγωγής για αξιόποινες πράξεις ιδιαίτερης απαξίας, σε μια προσπάθεια υλοποίησης λειτουργίας ενός ενιαίου ποινικοδικαιικού χώρου.⁷² Για το εν λόγω ζήτημα έχουν υποστηριχτεί διάφορες θεωρίες. Από τη μια, υπάρχει η άποψη ότι δεν πρόκειται για άσκηση ποινικής δίωξης ώστε, να απαιτείται η ύπαρξη διττού αξιοποιού αλλά αποτελεί παροχή σε μια ποινική αξίωση άλλου κράτους.⁷³ Από την άλλη, η κρατούσα άποψη υποστηρίζει πως η αύξηση της εμπιστοσύνης στους κανόνες των υπόλοιπων κρατών-μελών δεν αρκεί για να εξουσιοδοτήσει ένα τέτοιο εγχείρημα. Αυτό διότι δεν υπάρχει ακόμα ενιαίο σύστημα ποινικών κανόνων και συνεπώς για νομοτυπικά ορθή κατάρτιση του διττού αξιοποιού.⁷⁴

Ο δεύτερος λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, αφορά την περίπτωση όπου ο καταζητούμενος διώκεται ποινικά στο κράτος-μέλος εκτέλεσης για την ίδια πράξη στην οποία βασίζεται το ΕΕΣ.⁷⁵

Ο τρίτος λόγος, αφορά την περίπτωση όπου οι δικαστικές αρχές του κράτους-μέλους εκτέλεσης αποφάσισαν είτε να μην ασκήσουν δίωξη για την αξιόποινη πράξη που αποτελεί το αντικείμενο του ΕΕΣ, είτε να παύσουν τη δίωξη ή όταν καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσίδικως για τις ίδιες πράξεις σε κράτος-μέλος, με αποτέλεσμα να κωλύεται η μεταγενέστερη άσκηση ποινικής δίωξης.⁷⁶

Ο τέταρτος λόγος, σχετίζεται με την παραγραφή της δίωξης ή της ποινής. Ειδικότερα, το κράτος-μέλος εκτέλεσης δύναται να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, εάν έχει επέλθει παραγραφή της ποινικής δίωξης ή της ποινής εις βάρος του καταζητούμενου με βάση τη νομοθεσία του κράτους-μέλους εκτέλεσης και οι πράξεις εμπήτουν στην αρμοδιότητα αυτού του κράτους-μέλους σύμφωνα με το ποινικό του δίκαιο.⁷⁷

Ο πέμπτος λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης, αφορά την περίπτωση όπου έχει εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση σε τρίτη χώρα. Ειδικότερα, αν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί τελεσίδικα για τις ίδιες πράξεις σε τρίτη χώρα, με τον όρο ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί να εκτιθεί πλέον σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας

65. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

66. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

67. Άρθρο 4 (1) της απόφασης-πλαίσιο.

68. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

69. Ο τρόπος εκτίμησης του διττού αξιοποιού διευκρινίστηκε στην απόφαση Case C-289/15 *Comm'n v Grundza* [2017] ECR I-622

70. COM (2017) final 6389 (n 43) 47.

71. Χρήστος Μυλωνόπουλος, "Έκθεση (του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής) στο σχέδιο νόμου «Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλλη-

ψης, τροποποίηση του Ν2928/2001 για τις εγκληματικές οργανώσεις και άλλες διατάξεις» [2004] Ποινικά Χρονικά, 349.

72. Δημήτρης Κιούπης, 'Ο Ν. 3251/2004, Μια σύντομη παρουσίαση των βασικών του σημείων' [2004] Ποινικός Λόγος, 974.

73. Όλγα Τσόλκα, 'Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης. Ένα φιλόδοξο μέσο για την προώθηση της δικαστικής συνεργασίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης' [2002] Ποινικά Χρονικά, 103.

74. Κιούπης (n 122).

75. Άρθρο 4 (2) της απόφασης-πλαίσιο.

76. Άρθρο 4 (3) της απόφασης-πλαίσιο.

77. Άρθρο 4 (4) της απόφασης-πλαίσιο.

της καταδίκης, το κράτος-μέλος εκτέλεσης δύναται να αρνηθεί την παράδοση.⁷⁸

Ο έκτος λόγος προαιρετικής μη εκτέλεσης, αφορά την περίπτωση όπου το κράτος-μέλος εκτέλεσης αναλαμβάνει το ίδιο την εκτέλεση της ποινής. Σε περίπτωση που το ΕΕΣ έχει εκδοθεί για σκοπούς εκτέλεσης ποινής ή μέτρου ασφαλείας, στερητικών της ελευθερίας και ο καταζητούμενος διαμένει στο κράτος-μέλος εκτέλεσης, ή είναι υπήκοος ή κάτοικός του, η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να εξετάσει το κατά πόσο είναι δυνατή η εκτέλεση της ποινής στο οικείο κράτος-μέλος, αντί της παράδοσης στο κράτος-μέλος έκδοσης.^{79, 80, 81}

Τέλος, ο έβδομος λόγος βάση του οποίου η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, είναι όταν το ΕΕΣ αφορά αξιόποινες πράξεις οι οποίες κατά το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης θεωρούνται ότι διαπράχθηκαν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει στο έδαφος του κράτους-μέλους εκτέλεσης ή σε εξομοιούμενο προς αυτό τόπο ή διαπράχθηκαν εκτός του εδάφους του κράτους-μέλους έκδοσης και το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης δεν επιτρέπει τη δίωξη για τα ίδια αδικήματα που διαπράττονται εκτός του εδάφους του.

Έχοντας σκιαγραφήσει επιγραμματικά τους λόγους υποχρεωτικής και προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ, οδηγούμαστε αβίαστα στο συμπέρασμα ότι οι συγκεκριμένοι λόγοι είναι καθαρά τυπικοί και επιφανειακοί. Αποτέλεσμα τούτου, είναι να μην καθίσταται ευχερής ο έλεγχος της ορθότητας της ουσίας έκδοσης του ΕΕΣ. Επιπλέον, ο καταζητούμενος βρίσκεται αντιμετώπιος με μια επίπονη και ψυχοφθόρα διαδικασία η οποία μπορεί να κινήθηκε αδίκως και η οποία μπορεί να ανατραπεί αφού γίνει η παράδοσή του και τεθεί στη βάση της δικαστικής διαδικασίας στο κράτος-μέλος έκδοσης.

1.3. Ερμηνωδία

Το 2009 επήλθε τροποποίηση της απόφασης-πλαίσιο με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ.⁸² Ενόψει τούτου, το άρθρο 5 (1) της απόφασης-πλαίσιο καταργήθηκε και προστέθηκε ένα νέο άρθρο, ήτοι το άρθρο 4α το οποίο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου η δίκη διεξήχθη ερήμην αρχής γενομένης από

τις 28 Μαρτίου 2011. Έτσι, το άρθρο 5 (1) ισχύει και εφαρμόζεται όσον αφορά τις αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν από την προαναφερόμενη ημερομηνία.⁸³

Διευκρινίζουμε περαιτέρω ότι, το άρθρο 4α της απόφασης-πλαίσιο περιέχει λόγο προαιρετικής μη εκτέλεσης του ΕΕΣ. Επομένως, επιτρέπεται η άρνηση εκτέλεσης ΕΕΣ εκδοθέντος για τον σκοπό εκτέλεσης στερητικής της ελευθερίας ποινής ή στερητικού της ελευθερίας μέτρου ασφαλείας, εάν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, δεν παρευρέθηκε στη δίκη που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης εναντίον του.^{84, 85}

Όπως οι πλείστοι κανόνες έτσι και αυτός συνοδεύεται από ορισμένες εξαιρέσεις. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν μπορεί να αρνηθεί να εκτελέσει ΕΕΣ εφόσον, στο ΕΕΣ αναφέρεται ότι ο καταζητούμενος βάσει δικονομικών απαιτήσεων που προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους-μέλους έκδοσης⁸⁶ είχε κλητευθεί αυτοπροσώπως και είχε ενημερωθεί για την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης που οδήγησε στην έκδοση της απόφασης. Τα ίδια ισχύουν εάν είχε ενημερωθεί με άλλο μέσο πραγματικά και επίσημα για την ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης ώστε, να αποδεικνύεται ότι τελούσε σε γνώση της προγραμματισμένης δίκης και είχε ενημερωθεί ότι μπορεί να εκδοθεί απόφαση σε περίπτωση που δεν εμφανιστεί.

Δεν χωρεί άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ εάν ο καταζητούμενος είχε γνώση της προγραμματισμένης δίκης και έδωσε εντολή σε δικηγόρο, τον οποίον διόρισε είτε ο ίδιος είτε το κράτος, να τον εκπροσωπήσει στη δίκη και όντως εκπροσωπήθηκε στη δίκη. Επιπρόσθετα, δεν μπορεί να υπάρξει άρνηση εάν μετά την επίδοση της απόφασης στον καταζητούμενο, ο τελευταίος ενημερώθηκε ρητά για το δικαίωμά του να δικαστεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο, όπου η ουσία της υπόθεσης, θα επανεξεταστεί και η δίκη μπορεί να οδηγήσει σε ανατροπή της αρχικής απόφασης, αλλά ο ίδιος δήλωσε ρητά ότι δεν αμφισβητεί την απόφαση ή απέρριψε τα εν λόγω δικαιώματα.

Τέλος, δεν χωρεί άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ όταν η απόφαση δεν επιδόθηκε στον καταζητούμενο αυτοπροσώπως αλλά θα του επιδοθεί αυτοπροσώπως και αμελλητί μετά την παράδοσή του και θα ενημερωθεί ρητά για το δικαίωμά του να δικασθεί εκ νέου ή να ασκήσει ένδικο μέσο επανεξέτασης της ουσίας της υπόθεσης.

Σημειώνουμε ότι, η τροποποιημένη διάταξη αποτέλεσε αντικείμενο προδικαστικής παραπομπής στο ΔΕΕ. Ειδικότερα, στην υπόθεση *C-399/11 Melloni*^{87, 88} το ΔΕΕ έκρινε ότι το άρ-

78. Άρθρο 4 (5) της απόφασης-πλαίσιο.

79. Άρθρο 4 (6) της απόφασης-πλαίσιο.

80. COM (2017) final 6389 (n 43) 48.

81. Το άρθρο 25 της απόφασης-πλαίσιο περιέχει ειδική διάταξη σχετικά με την εκτέλεση στερητικών της ελευθερίας ποινών στο κράτος-μέλος εκτέλεσης σε περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 4 σημείο 6 της απόφασης-πλαίσιο.

82. Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2009/299/ΔΕΥ της 26ης Φεβρουαρίου 2009 για την τροποποίηση των αποφάσεων-πλαisiών 2002/584/ΔΕΥ, 2005/214/ΔΕΥ, 2006/783/ΔΕΥ, 2008/909/ΔΕΥ και 2008/947/ΔΕΥ και την κατοχύρωση, δια του τρόπου αυτού, των δικονομικών δικαιωμάτων των προσώπων και την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που εκδίδονται ερήμην του ενδιαφερόμενου προσώπου στη δίκη [2009] OJ L181/24.

83. Christou (n 30) 63.

84. COM (2017) final 6389 (n 43) 50.

85. COM (2017) final 6389 (n 43) 50.

86. COM (2017) final 6389 (n 43) 50.

87. Case C-399/11 Stefano Melloni v Ministerio Fiscal [2013] ECR I-0000.

88. Το δικαστήριο κλήθηκε να απαντήσει κατά πόσον το άρθρο 4α (1) της απόφασης-πλαίσιο έχει την έννοια ότι απαγορεύει στις δι-

θρο 4α (1) της απόφασης-πλαίσιο περιέχει ακόμη ένα λόγο προαιρετικής μη εκτέλεσης ΕΕΣ που εκδόθηκε για τον σκοπό της εκτέλεσης ποινής, σε περίπτωση που το ενδιαφερόμενο πρόσωπο καταδικάστηκε ερήμην. Εντούτοις, η προαιρετική αυτή δυνατότητα συνοδεύεται από συγκεκριμένες εξαιρέσεις, οι οποίες και προσδιορίζονται στο άρθρο 4α (1). Το ΔΕΕ αποφάσισε ότι, στις εν λόγω περιπτώσεις, δεν μπορεί να εξαρτάται η παράδοση του προσώπου που καταδικάστηκε ερήμην, από τη δυνατότητα αναθεώρησης της καταδικαστικής απόφασης με την αυτοπρόσωπη παρουσία του ιδίου.⁸⁹

Περαιτέρω, στην υπόθεση *C-108/16 PPU Dworzecki*,⁹⁰ το Δικαστήριο σημείωσε τα ακόλουθα:

«Το άρθρο 4α, παράγραφος 1, στοιχείο α', σημείο i, της απόφασης-πλαισίου [...] έχει την έννοια ότι δεν πληροί τις τεθείσες με τη διάταξη αυτή προϋποθέσεις μια κλήτευση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία δεν παραδόθηκε απευθείας στον ενδιαφερόμενο, αλλά η οποία πραγματοποιήθηκε με παράδοση, στη διεύθυνση του τελευταίου, σε ενήλικο μέλος του νοικοκυριού του, το οποίο ανέλαβε να παραδώσει το έγγραφο κλητεύσεως στον ενδιαφερόμενο, χωρίς να προκύπτει με βεβαιότητα από το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εάν και, ενδεχομένως, πότε το εν λόγω ενήλικο μέλος του νοικοκυριού πράγματι παρέδωσε το ως άνω έγγραφο κλητεύσεως στον ενδιαφερόμενο».

Το άρθρο 4 (1) της απόφασης-πλαίσιο καταπιάνεται μ' ένα από τα πλέον προβληματικά ζητήματα του δικαίου της έκδοσης ευρύτερα μιας και η αναγνώριση μιας ερήμην⁹¹ απόφασης συνιστά γενικό ερώτημα της διεθνούς, της ευρωπαϊκής αλλά και της εθνικής δημόσιας τάξης.⁹² Η παράδοση του ερήμην καταδικασθέντος προσώπου για σκοπούς εκτέλεσης της ποινής εξαρτάται κατά κύριο λόγο από το εάν και κατά πόσο η καταδίκη η οποία είναι προϊόν μιας διαδικασίας που διεξήχθη ερήμην του καταζητούμενου, συγκρούεται με αρχές κοινώς αναγνωρισμένες από όλα τα κράτη. Περαιτέρω, οι ενδείξεις που διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για το κατά πόσο τηρήθηκαν οι ελάχιστες αναφαίρετες δικαιοκρατικές προϋποθέσεις, οφείλουν να αντληθούν από την αρχή της δίκαιης δίκης η οποία είναι συμφύης για όλες τις έννομες δικαιοκρατικές τάξεις.^{93, 94}

Τα ελάχιστα δικαιώματα υπεράσπισης του καταζητούμενου, δεν τηρούνται όταν ο τελευταίος αποστερείται στη διαδικασία

η οποία και οδήγησε στην έκδοση της ερήμην απόφασης εναντίον του, της δυνατότητας να κάνει την αποτελεσματική χρήση του δικαιώματός σε υπεράσπιση που προϋποθέτει τη φυσική και προσωπική του παρουσία⁹⁵ αλλά και του δικαιώματος σε ακρόαση.⁹⁶ Ως εκ τούτου, η παράδοση του καταζητούμενου δεν καθίσταται δυνατή εάν αυτός δεν είχε λάβει γνώση της εις βάρος του διεξαχθείσας διαδικασίας και συνεπώς δεν είχε τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του σε υπεράσπιση.⁹⁷

Περαιτέρω, ο ερήμην καταδικασθείς δεν θα πρέπει να φέρει το βάρος απόδειξης ότι δεν αποπειράθηκε να αποφύγει τη δικαιοσύνη ή ότι παρεμποδίστηκε από λόγους ανωτέρας βίας.⁹⁸ Ο καταζητούμενος «πρέπει να έχει την δυνατότητα, την οποία θα αξιοποιεί και πραγματικά, να ασκεί την δική του επίδραση επί της διαδικασίας, να τοποθετείται ο ίδιος προσωπικά επί των μορφών που του επιρρίπτονται και να επικαλείται ελαφρυντικά γι' αυτόν στοιχεία, επιτυγχάνοντας τον διεξοδικό και εξαντλητικό έλεγχο τους, ενδεχομένως δε και την συνεκτίμησή τους⁹⁹ το αλλοδαπό δικαστήριο».¹⁰⁰

Σε περίπτωση που ο καταζητούμενος ισχυριστεί ότι η καταδικαστική απόφαση που εκδόθηκε εις βάρος του και βάσει της οποίας εκδόθηκε το ΕΕΣ έγινε χωρίς να γίνει νομότυπη κλήτευσή του, επιβάλλεται η εξέταση αυτού του ζητήματος από τη δικαστική αρχή εκτέλεσης του ΕΕΣ. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης του ΕΕΣ, εφαρμόζοντας το δίκαιο του κράτους-μέλους έκδοσης και μέσω της υποβολής αίτησης για προσκόμιση συμπληρωματικών στοιχείων σε περίπτωση που χρειάζεται, θα ελέγξει κατά πόσο ήταν νομότυπη η κλήτευση του καταζητούμενου ενώπιον του δικαστηρίου που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση.¹⁰¹

Αναφορικά με το αντικείμενο της γνώσης του καταζητούμενου, δεν αρκεί να γνωρίζει απλώς ότι εκκρεμεί εις βάρος του ποινική διαδικασία ή να την αναμένει ή να έπρεπε να την αναμένει. Θα πρέπει να έχει ενημερωθεί ως ειπώθηκε και ανωτέρω για τον τόπο και ημερομηνία της ακροαματικής διαδικασίας για σκοπούς αποτελεσματικής υπεράσπισης.¹⁰² Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής το *ΕΔΑΔ*) αναφέρει ότι η ενημέρωση για την ύπαρξη ποινικής δίωξης, συνιστά ιδιαίτερα σημαντική νομική πράξη, η οποία θα πρέπει να πληροί τόσο διαδικαστικές όσο και ουσιαστικές προϋποθέσεις οι οποίες να είναι κατάλληλες να διασφαλίζουν την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου, με αποτέλεσμα να μην αρκεί μια ασαφής και ανεπίσημη γνώση. Επομένως, δεν αρκεί η ιδιωτική γνώση ή η θεωρητική δυνατότητα μιας τέτοιας γνώσης της ποινικής δια-

καστικές αρχές εκτέλεσης, να εξαρτούν την εκτέλεση του ΕΕΣ, το οποίο εκδόθηκε για τους σκοπούς εκτέλεσης ποινής, από την προϋπόθεση ότι η εκδοθείσα ερήμην καταδικαστική απόφαση μπορεί να αναθεωρηθεί εντός του κράτους-μέλους έκδοσης.

89. COM (2017) final 6389 (n 43) 51.

90. Case C-108/16 PPU *Dworzecki* [2016] EU:C:2016:346.

91. Μουζάκης (n 1) 548.

92. Μουζάκης (n 1) 549.

93. Μουζάκης (n 1) 549.

94. Ως γνωστόν, η αρχή της δίκαιης δίκης έχει ως σκοπό τη διασφάλιση επαρκούς δικαστικής ακρόασης αλλά και των ελάχιστων δικαιωμάτων για μια πρέπουσα υπεράσπιση.

95. Άρθρο 6 (3) γ, δ, ε ΕΣΔΑ.

96. Μουζάκης (n 1) 550.

97. Μουζάκης (n 1) 551.

98. Μουζάκης (n 1) 551.

99. Μουζάκης (n 1) 551.

100. Μουζάκης (n 1) 552.

101. Μουζάκης (n 1) 553.

102. Μουζάκης (n 1) 553.

δικασίας που βρίσκεται σε εκκρεμότητα από τον καταζητούμενο, αλλά πρέπει η γνώση να εδράζεται σε επίσημη κρατική ενέργεια.¹⁰³

Δύσκολη βέβαια ως προς την αξιολόγηση είναι και η περίπτωση όπου ο καταζητούμενος έφυγε από το κράτος-μέλος έκδοσης πριν καν λάβει γνώση της εις βάρος του διαδικασίας. Ωστόσο, ανέμενε ή έπρεπε να αναμένει την έναρξη της ποινικής διαδικασίας μετά την τέλεση της αξιόποινης πράξης.¹⁰⁴

Τονίζουμε εντούτοις ότι, το ΕΔΑΔ αναγνωρίζει ότι η εγγύηση της δίκαιης δίκης καταλαμβάνει ακόμη και τα πρόσωπα που διαφεύγουν σκόπιμα. Το γεγονός ότι ο καταζητούμενος γνώριζε για την εις βάρος του εκκρεμούσα ποινική διαδικασία, δεν αρκεί για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις μιας δίκαιης δίκης ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που η ερήμην διαδικασία παραβιάζει με διαφορετικό τρόπο τις στοιχειώδεις δικαιокρατικές εγγυήσεις.¹⁰⁵

1.4. Συνεκτίμηση θεμελιωδών δικαιωμάτων

Αξιοσημείωτο ότι η απόφαση-πλαίσιο δεν περιέχει οποιαδήποτε διάταξη αναφορικά με την άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ λόγω παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταζητούμενου στο κράτος-μέλος έκδοσης. Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω ο κατάλογος των λόγων άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ είναι διεξοδικός.¹⁰⁶

Η απουσία ενός ξεκάθਾਰου λόγου που να αναφέρεται στα ανθρώπινα δικαιώματα, αντικατοπτρίζει την αμφίβολη τοποθέτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις πραγματικές προτεραιότητες των κρατών-μελών μέχρι σήμερα.¹⁰⁷

Ωστόσο, το άρθρο 1 (3), σε συνδυασμό με τις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 της απόφασης-πλαίσιο διευκρινίζουν ότι πρέπει να γίνονται σεβαστά τα θεμελιώδη δικαιώματα και να τηρούνται οι θεμελιώδεις νομικές αρχές στο πλαίσιο του ΕΕΣ. Εντούτοις, καμία από τις διατάξεις δεν παρέχει ειδική βάση για τα δικαιώματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν εκτελείται ένα αίτημα ΕΕΣ.¹⁰⁸

Ειδικότερα η αιτιολογική σκέψη 12 αναφέρει ότι καμία διάταξη της απόφασης-πλαίσιο δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να απαγορεύει την άρνηση της παράδοσης προσώπου για το οποίο εκδόθηκε ΕΕΣ με σκοπό την δίωξη ή τιμωρία του για λόγους που εισάγουν διακρίσεις. Στην αιτιολογική σκέψη 12 γίνεται αναφορά στο κείμενο του άρθρου 6 της Συνθήκης για την ΕΕ (εφεξής ΣΕΕ) και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΧΘΔΕΕ) ως γενικών αρχών που πρέπει να τηρούνται. Περαιτέρω, η αιτιολογική σκέψη 13 συμβου-

λεύει τα κράτη-μέλη στο να μην επιτρέπουν την απομάκρυνση, την απέλαση ή την έκδοση όπου υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να επιβληθεί στο άτομο ποινή θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση. Τέλος, το άρθρο 1 (3)¹⁰⁹ της απόφασης-πλαίσιο, διευκρινίζει ότι η τελευταία δεν μεταβάλλει την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και θεμελιωδών νομικών αρχών όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 6 της ΣΕΕ.¹¹⁰

Εκτός από τη μη εξειδίκευση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το κύριο πρόβλημα που δημιουργείται είναι το γεγονός ότι η νομική ισχύς των αιτιολογικών σκέψεων στο κοινοτικό δίκαιο δεν έχει αποσαφηνιστεί οριστικά.¹¹¹ Δεδομένου ότι το προοίμιο δεν είναι υποχρεωτικό, τα κράτη-μέλη έχουν διακριτική ευχέρεια ως προς την εφαρμογή του περιοχόμενου του προοιμίου. Ως εκ τούτου, παρατηρείται μια διαφορετική «αντίδραση» των κρατών-μελών μιας και κάποια κράτη-μέλη έχουν μεταφέρει εν μέρει τις διατάξεις του προοιμίου και άλλα πλήρως. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι ο ευρωπαϊκός νομοθέτης δίδει την εντύπωση ότι η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι τυπική και δεν συνιστά εμπόδιο για τη διεύρυνση της ευρωπαϊκής συνεργασίας. Περαιτέρω, υποστηρίζεται ότι η διατύπωση του άρθρου 1 (3) της απόφασης-πλαίσιο είναι μπερδεμένη, υπερβολικά απλοποιημένη και ως εκ τούτου δεν έχει μεγάλη χρησιμότητα.¹¹²

Η Κύπρος έχει μεταφέρει ρητά το άρθρο 1 (3) της απόφασης-πλαίσιο και τις αιτιολογικές σκέψεις 12 και 13 στον κυπριακό νόμο. Είναι σημαντικό να επισημάνουμε, ότι στο άρθρο 2 (2) του περί Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης και των Διαδικασιών Παράδοσης Εκζητούμενων Μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Νόμο του 2004 (Ν. 133(Ι)/2004) (εφεξής Ν. 133(Ι)/2004), αναφέρεται ρητά ότι η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου δεν μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών, σύμφωνα πάντοτε με το άρθρο 6 της ΣΕΕ. Επιπρόσθετα, το ίδιο άρθρο τονίζει ότι ο καταζητούμενος δεν εκδίδεται σε κράτος στο οποίο διατρέχει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση. Τονίζουμε βέβαια ότι στην Κύπρο, οι υποχρεώσεις σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων προκύπτουν από το ίδιο το Σύνταγμα. Στην υπόθεση *Obolashvili*¹¹³ το Δικαστήριο

109. Άρθρο 1 απόφασης-πλαίσιο: «Ορισμός και υποχρέωση εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης. [...] 3. Η παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση».

110. Panainte (n 37) 212.

111. Christou (n 30) 67.

112. Panainte (n 37) 212.

113. Αναφορικά με την Αίτηση για εκτέλεση του Ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εναντίον του *Vakhtang Obolashvili*, Αίτηση αρ.

103. Μουζάκης (n 1) 554.

104. Μουζάκης (n 1) 554.

105. Μουζάκης (n 1) 555.

106. Panainte (n 37) 210.

107. Christou (n 30) 67.

108. Christou (n 30) 67.

αρνήθηκε την παράδοση, αναφέροντας ότι με βάση τον νόμο δεν μπορεί να υπάρχει παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από την ημερομηνία διάπραξης των αδικημάτων κρίθηκε ως απαράδεκτο και αποτελούσε επαρκή λόγο άρνησης της παράδοσης.¹¹⁴

Ζήτημα προκύπτει ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 (3) της απόφασης–πλαίσιο το οποίο προβλέπει ότι πρέπει να υπάρχει σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως αυτά διατυπώνονται στο άρθρο 6 της ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, είναι σημαντική η εξακρίβωση του κατά πόσο εισάγονται όρια στην υποχρέωση εκτέλεσης του ΕΕΣ και κατά πόσο το τεκμήριο της αμοιβαίας εμπιστοσύνης είναι μαχητό μιας και η δικαστική αρχή εκτέλεσης θα μπει στη διαδικασία να ελέγξει αν το κράτος–μέλος έκδοσης σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Το ΕΔΑΔ στην υπόθεση *Stapleton v Ireland*,¹¹⁵ κλήθηκε να ελέγξει την ευθύνη των δικαστικών οργάνων ενός κράτους για την τήρηση των εγγυήσεων της ΕΣΔΑ στο πλαίσιο εκτέλεσης ΕΕΣ. Στην εν λόγω υπόθεση, ο προσφεύγων ισχυρίστηκε ότι είχε παραβιαστεί το δικαίωμά του σε ταχεία απονομή της δικαιοσύνης στο κράτος–μέλος έκδοσης¹¹⁶ και ότι υπήρχε κίνδυνος προσβολής του δικαιώματός του για δίκαιη δίκη σε περίπτωση που εκτελείτο το ΕΕΣ. Το ΕΔΑΔ απέρριψε την προσφυγή με το σκεπτικό ότι τα εν λόγω θέματα πρέπει να αποφασίζονται από το κράτος–μέλος έκδοσης. Σημείωσε ότι το άρθρο 6 (1) της ΕΣΔΑ κατέχει μια πρωταρχική θέση σε μια δημοκρατική κοινωνία και δεν απέκλεισε τον περιορισμό της διεθνούς συνεργασίας, στις περιπτώσεις όπου υφίσταται κίνδυνος παραβίασης των δικαιωμάτων του καταζητούμενου σε δίκαιη δίκη στο κράτος–μέλος έκδοσης.¹¹⁷

2/06, 4/05/2006: «Από τα πιο πάνω καθίσταται προφανές ότι έχει μεσολαβήσει πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία διάπραξης των αδικημάτων μέχρι και σήμερα. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Νόμος 33(1)/04 στην παράγραφο 2(2) αναφέρει ότι η εφαρμογή των διατάξεων σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την παραβίαση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο αναφέρεται στο δικαίωμα κάθε ατόμου για δίκαιη δίκη εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, θα συνέτεινε και πάλι υπέρ της απόφασης για μη εκτέλεση του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης».

114. Christou (n 30) 68.

115. *Stapleton v Ireland* App no 56588/07 (ECtHR, 4 May 2010).

116. Άρθρο 6 ΕΣΔΑ.

117. Όλγα Τσόλκα, 'Αμοιβαία αναγνώριση ποινικών αποφάσεων και προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός του «χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο «διάλογος» μεταξύ του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου' [2018] Ποινικά Χρονικά 425, 428.

Στην ανωτέρω υπόθεση έγινε επίκληση από πλευράς του προσφεύγοντα της πασίγνωστης υπόθεσης *Soering v UK*.¹¹⁸ Η συγκεκριμένη απόφαση αφορούσε το θεσμό της έκδοσης και αναγνώρισε για πρώτη φορά την επιφύλαξη της ευρωπαϊκής δημόσιας τάξης ως ορίου για την παράδοση του εκζητούμενου προσώπου. Το ΕΔΑΔ στην συγκεκριμένη απόφαση, σημείωσε ότι ένα κράτος υποχρεούται να αρνηθεί την έκδοση προσώπου στο εκζητούν κράτος ακόμη και εάν το τελευταίο είναι συμβαλλόμενο στην ΕΣΔΑ, εφόσον υφίσταται βάσιμος λόγος να πιστεύεται ότι το εν λόγω άτομο κινδυνεύει να υποβληθεί, σε απάνθρωπη μεταχείριση και τιμωρία την οποία απαγορεύει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.¹¹⁹

Σημειώνουμε ότι, προκειμένου να καθοριστούν αν υπάρχουν σοβαροί και διαπιστωμένοι κίνδυνοι πραγματικής απειλής κακομεταχείρισης που είναι ασυμβίβαστη με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, το ΕΔΑΔ στηρίζεται στο σύνολο των στοιχείων που προσκομίζονται ενώπιον του ή αντλεί τα εν λόγω στοιχεία αυτεπαγγέλτως. Ως εκ τούτου, εάν ένα συμβαλλόμενο κράτος εκθέσει κάποιον σε κίνδυνο κακομεταχείρισης αναλαμβάνει το ίδιο ευθύνη με βάση το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Επιβάλλεται επομένως να γίνει αναφορά στις περιστάσεις που γνωρίζε ή όφειλε να γνωρίζει το εμπλεκόμενο κράτος κατά τη στιγμή της επαναπροώθησης για σκοπούς ελέγχου του εν λόγω κινδύνου. Το ΕΔΑΔ μπορεί επίσης να λάβει υπόψη μεταγενέστερες πληροφορίες, οι οποίες μπορεί να χρησιμεύσουν στην¹²⁰ επιβεβαίωση ή ακύρωση του τρόπου κρίσης από το συμβαλλόμενο κράτος της βασιμότητας των φόβων του προσφεύγοντα.¹²¹

Από μελέτη της σχετικής νομολογίας του ΔΕΕ¹²² είναι εμφανές ότι μέχρι και το 2016, το ΔΕΕ αγνοούσε πεισματικά την νομολογία του ΕΔΑΔ στις υποθέσεις που αφορούσαν την εφαρμογή και προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του ΕΕΣ. Η νομολογία του ΔΕΕ έμενε περιορισμένη στους λόγους προαιρετικής και υποχρεωτικής μη εκτέλεσης, με αποτέλεσμα να αφήνει εκτός τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 1 (3) της απόφασης–πλαίσιο. Επιπρόσθετα, έθετε ως πρωταρχικό στόχο την αποτελεσματικότητα της ποινικής καταστολής εις βάρος της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.¹²³

Στην απόφαση *C-396/11 Ciprian Vasile Radu*,¹²⁴ το ΔΕΕ αποφάσισε ότι δεν επιτρέπεται η άρνηση εκτέλεσης του ΕΕΣ, με την αιτιολογία ότι πριν από την έκδοσή του, δεν είχε παρασχεθεί στον καταζητούμενο η δυνατότητα ακρόασης στο κράτος–μέλος έκδοσης. Το ΔΕΕ πρόβαλε ως επιχείρημα, ότι τέτοια

118. *Soering v United Kingdom* App no 14038/88 (ECtHR, 7 July 1989)

119. Τσόλκα (n 167) 428.

120. Παρασκευά (n 77) 107.

121. Παρασκευά (n 77) 108.

122. Case C-388/08 *Leymann and Pustavarov PPU* [2008] ECLI:EU:C:2012:517, Case C-123/08 *Dominic Wolzenburg* [2009] ECR I-09621.

123. Τσόλκα (n 167) 429.

124. Case C-396/11 *Ciprian Vasile Radu* [2013] ECR-0000.

δυνατότητα θα υπονόμει την ίδια την ουσία του συστήματος παράδοσης το οποίο πρέπει να χαρακτηρίζεται και από ένα στοιχείο αιφνιδιασμού.¹²⁵ Το ΔΕΕ τόνισε ότι το δικαίωμα της ακρόασης παρέχεται στον καταζητούμενο στο κράτος-μέλος εκτέλεσης ούτως ώστε, να μην διακυβεύεται η αποτελεσματικότητα του ΕΕΣ.¹²⁶

Η συγκεκριμένη στάση του ΔΕΕ έρχεται σε ρήξη με τις απόψεις ορισμένων Γενικών Εισαγγελέων. Σημειωτέον ότι πριν από την έκδοση της ανωτέρω απόφασης, η γενική εισαγγελέας, Eleanor Sharpston στην γνώμη¹²⁷ της ισχυρίστηκε έντονα ότι, αν και η απόφαση-πλαίσιο είναι σιωπηλή επί του θέματος, πρέπει να θεωρηθεί ότι υπόκειται στις διατάξεις τόσο της ΕΣΔΑ όσο και του ΧΘΔΕΕ και εκ τούτου ότι το δικαίωμα της ΕΕ επιτρέπει πράγματι σ' ένα κράτος-μέλος να αρνηθεί την εκτέλεση ΕΕΣ εάν κάτι τέτοιο θα παραβίαζε τα δικαιώματα του καταζητούμενου.^{128, 129} Ωστόσο, από τα προαναφερθέντα προκύπτει ότι το ΔΕΕ απέφυγε να αποφανθεί επί του θέματος.¹³⁰

Η ανωτέρω στάση του ΔΕΕ συγκρούεται και με τη νομολογία του στις υποθέσεις που αφορούσαν το άσυλο,¹³¹ του οποίου οι κανόνες εμπίπτουν επίσης στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (εφεξής ΧΕΑΔ).¹³² Το ΔΕΕ στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-411/10 N.S. και C493/10 M.E.¹³³ σημείωσε ότι: «Το δικαίωμα της Ένωσης δεν επιτρέπει την εφαρμογή αμάχητου τεκμηρίου περί του ότι το κράτος μέλος, το οποίο ορίζεται

ως υπεύθυνο βάσει του κανονισμού 343/2003 σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης».

Το ΔΕΕ στην προαναφερόμενη απόφαση, επιβεβαίωσε τα συμπεράσματα του ΕΔΑΔ στην υπόθεση *M.S.S. v Belgium and Greece*¹³⁴ και έκρινε ότι εναπόκειται στα ίδια τα κράτη-μέλη να μην μεταφέρουν τον αιτούντα το άσυλο προς το υπεύθυνο κράτος-μέλος: «Οσάκις [...] οι συστημικές πλημμέλειες όσον αφορά τη διαδικασία χορηγήσεως ασύλου και τις συνθήκες υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο κράτος μέλος αυτό αποτελούν σοβαρούς και αποδεδειγμένους λόγους που πείθουν ότι ο αιτών θα διατρέξει ουσιαστικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη».¹³⁵

Η απόφαση *M.S.S. v Belgium and Greece*¹³⁶ τονίζει emphaticά ότι δεν είναι ορθό να υπάρχει τυφλή πίστη στη συμμόρφωση μιας χώρας με τις υποχρεώσεις της με βάση την ΕΣΔΑ, απλώς και μόνο επειδή είναι κράτος-μέλος της ΕΕ.¹³⁷ Το κριτήριο που πρέπει να ακολουθείται είναι αυτό που προβλέπεται στην απόφαση *Osman*,¹³⁸ όπου αν ένα κράτος γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει ότι οι συνθήκες κράτησης στο κράτος υποδοχής θα οδηγούσαν σε παραβίαση του άρθρου 3, με την αποστολή του αιτούντα το άσυλο σ' αυτό το κράτος μπορεί να παραβιάσει το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ.¹³⁹

Ένας τρόπος με τον οποίο προστατεύονται οι καταζητούμενοι από παραβιάσεις δικαιωμάτων, είναι να διασφαλιστεί ότι η παράδοση πραγματοποιείται μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητη. Η πρόωπη χρήση του ΕΕΣ και οι καθυστερήσεις πριν από την διεξαγωγή της δίκης, μπορεί να οδηγήσουν σε ακρείαστη κράτηση του ατόμου, μερικές φορές σε κακές συνθήκες, με αποτέλεσμα να υπάρχει παρέμβαση στα δικαιώματά του.¹⁴⁰

Δεδομένης της αλληλοεπικάλυψης των εφαρμοστέων αρχών και θεμάτων, είναι προφανές ότι οι αρχές που διατυπώνονται στις υποθέσεις *N.S.*, *M.E.* και *M.S.S.* σε σχέση με το κεκτημένο για το άσυλο εφαρμόζονται *mutatis mutandis* σε άλλα διασυνοριακά θέματα στο ΧΕΑΔ,¹⁴¹ συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας του συστήματος ΕΕΣ.¹⁴²

125. Σχετικές είναι οι σκέψεις 38, 39, 40 και 41 της απόφασης.

126. Τσόλκα (n 167) 429.

127. Case C-397/11 *Ciprian Vasile Radu* [2013] ECR-0000, Opinion of AG Sharpston, para 41

128. Spencer (n 91) 252.

129. Case C-397/11 *Ciprian Vasile Radu* [2013] ECR-0000, Opinion of AG Sharpston, para 41: «41. Μολονότι τα κράτη μέλη επιδεικνύουν γενικώς αξιόπαινη επιμέλεια κατά την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που σχετίζονται με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συμπεριφορά τους δεν είναι πάντοτε άμεμπτη. Δεν πρέπει να λαμβάνεται ως δεδομένο ότι, απλώς και μόνο επειδή η παράδοση του καταζητούμενου ζητείται από άλλο κράτος μέλος, τα δικαιώματα του προσώπου αυτού θα διασφαλιστούν αυτομάτως κατά την άφιξη του εκεί (18). Μπορεί πάντως να γίνει λόγος για μαχητό τεκμήριο το οποίο είναι δυνατό να ανατραπεί μόνον ενόψει σαφών αποδείξεων περί του εναντίου. Τα οικεία αποδεικτικά στοιχεία πρέπει να είναι συγκεκριμένα· γενικοί ισχυρισμοί, όσο πειστικοί και αν φαίνονται, δεν αρκούν».

130. Spencer (n 91) 253.

131. Όπου έκρινε ότι τα κράτη μέλη δεν έπρεπε να μεταφέρουν τον αιτούντα άσυλο προς το υπεύθυνο κράτος μέλος εάν ο αιτώντας θα διατρέξει ουσιαστικό κίνδυνο να υποστεί απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση.

132. Ότι η απόφαση πλαίσιο πρέπει να λάβει υπόψη όλους τους επιδιωκόμενους από την εν λόγω πράξη σκοπούς και ότι η αμοιβαία ανάγνωση και προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών συνιστά προϋπόθεση που νομιμοποιεί την ύπαρξη και την ανάπτυξη του εν λόγω χώρου. Η ανάγκη αυτής της ερμηνείας είναι επιτακτικότερη μετά την θέση σε ισχύ του.

133. Joined Cases C-411/10 *N. S. and C-493/10 M. E.* [2011] ECLI:EU:C:2011:865.

134. *M.S.S. v Belgium and Greece* App no 30696/09 (ECtHR, 21 January 2011).

135. Τσόλκα (n 167) 429.

136. «[Η] ύπαρξη εσωτερικών νόμων και προσχώρησης σε διεθνείς συνθήκες που εγγυώνται τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατ' αρχήν δεν επαρκούν από μόνες τους για να διασφαλίσουν επαρκή προστασία έναντι του κινδύνου κακομεταχείρισης όταν, [...], έχουν αναφερθεί αξιόπιστες πηγές πρακτικές που καταφεύγουν ή ανέχονται από τις αρχές που είναι προφανώς αντίθετες με τις αρχές της Σύμβασης».

137. Daniel Mansell, 'The European Arrest Warrant and Defence Rights' [2012] 2 Eur Crim L Rev 36, 42.

138. *Osman v UK* App no 23452/94 (ECtHR, 28 October 1998).

139. Christou (n 30) 70.

140. Mansell (n 187) 42.

141. Christou (n 30) 70.

142. Christou (n 30) 71.

Στην απόφαση C-306/09 I.B.,¹⁴³ το Δικαστήριο αποφάσισε ως ακολούθως:

«Τα άρθρα 4, σημείο 6, και 5, σημείο 3, της αποφάσεως-πλαίσου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου (...) έχουν την έννοια ότι, οσάκις το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εκτελέσεως έχει μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 5, σημεία 1 και 3, της εν λόγω αποφάσεως-πλαίσου, η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος με σκοπό την εκτέλεση ποινής επιβληθείσας με ερήμην εκδοθείσα δικαστική απόφαση κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 5, σημείο 1, μπορεί να εξαρτάται από τον όρο ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο, που είναι υπήκοος του κράτους μέλους εκτελέσεως ή διαμένει σε αυτό, θα μεταχθεί στο κράτος αυτό προκειμένου, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να εκτίσει την ποινή που ενδεχομένως θα του επιβληθεί μετά το πέρας νέας δίκης διεξαχθείσας παρουσία του στο κράτος μέλος εκδόσεως του εντάλματος».

Ο μηχανισμός του ΕΕΣ βασίζεται ως προαναφέρθηκε στην αμοιβαία αναγνώριση, αρχή η οποία βασίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη στα συστήματα δικαιοσύνης των κρατών-μελών της ΕΕ,¹⁴⁴ πράγμα που σημαίνει ποιότητα, αποτελεσματικότητα και ανεξαρτησία των νομικών συστημάτων σε διάφορα κράτη-μέλη.¹⁴⁵ Εντούτοις, η εμπειρία έδειξε ότι αυτή η εμπιστοσύνη κάποιες φορές ήταν εσφαλμένη.¹⁴⁶ Υποστηρίχτηκαν μάλιστα απόψεις οι οποίες χαρακτήριζαν ως ατυχές το γεγονός ότι, τα πρότυπα δεν είναι τα ίδια σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ και τα θεμελιώδη δικαιώματα δεν λαμβάνουν το ίδιο επίπεδο σεβασμού και προστασίας σε κάθε κράτος-μέλος.¹⁴⁷

Οι περιορισμένοι λόγοι για την άρνηση εκτέλεσης ενός ΕΕΣ και ειδικότερα η απουσία ρητού λόγου για τα θεμελιώδη δικαιώματα οδηγούν σε περιπτώσεις όπου τα κράτη-μέλη θα πληρούν την απαίτηση αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά ενδέχεται να αντιτίθενται στις υποχρεώσεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Μία σειρά αποφάσεων¹⁴⁸ από το ΕΔΑΔ αναφέρει ότι τα κράτη έχουν την υποχρέωση να μην απομακρύνουν ή να απελαύνουν ή να εκδίδουν άτομα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους σε άλλο κράτος εάν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος να παραβιαστούν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Εκτός από την εν λόγω υποχρέωση, εάν τα δικαιώματα του ατόμου παραβιαστούν στη συνέχεια από την χώρα προορισμού, το κράτος αποστολής θα θεωρηθεί επίσης συνένοχο στην παραβίαση των δικαιωμάτων.¹⁴⁹

Με σχετική έκθεσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2011¹⁵⁰ τόνισε ότι παρόλο που όλα τα κράτη-μέλη υπόκεινται στα πρότυπα του ΕΔΑΔ, αυτό δεν αποδείχθηκε αποτελεσματικό μέσο για να διασφαλιστεί ότι τα συμβαλλόμενα μέρη στην ΕΣΔΑ συμμορφώνονται με τα πρότυπα αυτής.¹⁵¹ Περαιτέρω, στην εν λόγω έκθεση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σημείωσε ότι η απόφαση-πλαίσιο δεν επιβάλλει την παράδοση όταν αυτή έχει ως επακόλουθο την παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του καταζητούμενου.

Μολονότι η έκθεση έχει εντοπίσει ορισμένες αδυναμίες στην εφαρμογή της απόφασης-πλαίσιο από τα κράτη-μέλη, το γενικό συμπέρασμα είναι ότι ο αντίκτυπος του ΕΕΣ είναι θετικός, δεδομένου ότι οι δείκτες δικαστικού ελέγχου, αποτελεσματικότητας και ταχύτητας είναι ευνοϊκοί.¹⁵²

Αρκετοί εμπειρογνώμονες είχαν εγείρει ιδιαίτερες ανησυχίες όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο του ΕΕΣ. Για παράδειγμα, ο τότε Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα Thomas Hammarberg,¹⁵³ δήλωσε τον Μάρτιο του 2011 ότι υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης των διασφαλίσεων για τα θεμελιώδη δικαιώματα στις διαδικασίες ΕΕΣ και ότι το ΕΕΣ έχει χρησιμοποιηθεί σε περιπτώσεις για τις οποίες δεν προοριζόταν, μερικές φορές με σκληρές συνέπειες στις ζωές των ενδιαφερομένων τονίζοντας την ανάγκη μεταρρύθμισης του συστήματος.¹⁵⁴

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε ότι τα κακά πρότυπα σε σχέση με τις συνθήκες κράτησης υπονομεύουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Στην Πράσινη Βίβλο,¹⁵⁵ η Επιτροπή σημείωσε ότι το «υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών [...] υποσκάπτεται όταν οι δικαστικές αρχές πρέπει συνεχώς να σταθμίζουν αυτή την εμπιστοσύνη σε σχέση με τις συνδεόμενες με την κράτηση ελλείψεις που γνωρίζουν».¹⁵⁶

Στις περιπτώσεις όπου υπάρχουν αντικειμενικά, αξιόπιστα, συγκεκριμένα και σωστά ενημερωμένα αποδεικτικά στοιχεία όπως για παράδειγμα, αποφάσεις του ΕΔΑΔ, αποφάσεις δικαστηρίων στο κράτος-μέλος έκδοσης, εκθέσεις και άλλα έγγραφα των οργάνων του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία μαρτυρούν την ύπαρξη διαρθρωτικών ελλείψεων σχετικά με

143. Case C-306/09 I.B. [2010] ECUJ I-10341.

144. Mansell (n 187) 41.

145. Panainte (n 37) 210.

146. Mansell (n 187) 41.

147. Mansell (n 187) 41.

148. *Soering v United Kingdom* App no 14038/88 (ECtHR, 7 July 1989); *Chahal v UK* App no 22414/93 (ECtHR, Judgment 15 November 1996), *Saadi v Italy* App no 37201/06 (ECtHR 28 February 2003).

149. Christou (n 30) 69.

150. COM (2011) 175 (n 4) 6-8.

151. Mansell (n 187) 41.

152. Panainte (n 37) 213.

153. Thomas Hammarberg, 'Overuse of the European Arrest Warrant - a threat to human rights' (Council of Europe Portal, Commissioner for Human Rights, 15 March 2011) <<https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/overuse-of-the-european-arrest-warrant-a-threat-to-human-right-1>> accessed 22 May 2020

154. Mansell (n 187) 41.

155. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης στον ευρωπαϊκό δικαστικό χώρο-Πράσινη Βίβλος για την εφαρμογή της ενωσιακής ποινικής νομοθεσίας στον τομέα της κράτησης' (Πράσινη Βίβλος) COM (2011) 327 final.

156. Mansell (n 187) 41.

τις συνθήκες κράτησης στο κράτος-μέλος έκδοσης, μπορεί να επηρεαστεί η απόφαση για εκτέλεση του ΕΕΣ.

Το 2016 το ΔΕΕ με την απόφαση στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις *C-404/15 Aranyosi* και *C-658/15 PPU Căldăraru*¹⁵⁷ φαίνεται να αλλάζει το μέχρι τότε σκεπτικό του.¹⁵⁸ Ειδικότερα, το ΔΕΕ δέχεται ότι τα κράτη-μέλη έκδοσης και εκτέλεσης έχουν την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία κατοχυρώνει ο ΧΘΔΕΕ. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης, οφείλει να εξακριβώσει αν συντρέχουν σοβαροί λόγοι ο οποίοι μαρτυρούν πραγματικό κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης των κρατουμένων στο κράτος-μέλος έκδοσης.¹⁵⁹ Το Δικαστήριο σημείωσε ότι ο δικαστικός έλεγχος πραγματοποιείται μέσω συγκεκριμένων σταδίων. Πρώτον, μέσω της συνεργασίας των δικαστικών αρχών έκδοσης και εκτέλεσης όπου το η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να συζητήσει την παροχή κάθε αναγκαίας πληροφορίας αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης του καταζητούμενου εντός των απαιτούμενων χρονοδιαγραμμάτων.¹⁶⁰ Δεύτερον, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν αρνείται αυτόματα την εκτέλεση του ΕΕΣ στις περιπτώσεις όπου υφίσταται πραγματικός κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης. Η εκτέλεση του ΕΕΣ μπορεί να αναβληθεί αλλά δεν μπορεί να ματαιωθεί¹⁶¹ ως εκ τούτου, η δικαστική αρχή εκτέλεσης καλεί-

ται ν' αποφασίσει για την συνέχιση της κράτησης, λαμβάνοντας υπόψη τη διάρκεια της κράτησης, το τεκμήριο αθωότητας και την αρχή της αναλογικότητας.¹⁶² Η δικαστική αρχή εκτέλεσης αποφασίζει εάν θα τερματίσει την διαδικασία μόνο στην περίπτωση όπου κίνδυνος δεν μπορεί να αποκλειστεί εντός εύλογης προθεσμίας.^{163, 164}

Έχουμε την γνώμη ότι η εν λόγω απόφαση επιδέχεται κριτικής. Ως προβλέπεται στην απόφαση-πλαίσιο, η διεξαγωγή της διαδικασίας στο κράτος-μέλος εκτέλεσης πραγματοποιείται εντός 60 ημερών πρωτόδικα και κατ' έφεση.¹⁶⁵ Ωστόσο να εξακριβωθεί η διαδικασία στο κράτος-μέλος έκδοσης και να αποκλειστεί οποιοσδήποτε κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, ο καταζητούμενος παραμένει υπό κράτηση μιας και η εμπειρία λέει ότι είναι περιορισμένες οι περιπτώσεις στις οποίες αφήνεται ελεύθερος με περιοριστικούς όρους. Ως εκ τούτου, ο καταζητούμενος δεν θα έπρεπε να παραμένει επ' αόριστο υπό κράτηση μέχρι να αρθεί ο οποιοσδήποτε κίνδυνος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, καταστρατηγούνται ξεκάθαρα οι ταχείες διαδικασίες τις οποίες και εισήγαγε ο μηχανισμός του ΕΕΣ.

Εις απάντηση στην πιο πάνω απόφαση, το ΕΔΑΔ με την απόφαση *Avotins v Latvia*¹⁶⁶ επανέλαβε τις αρχές που είχε αναγνωρίσει στις υποθέσεις *Bosphorus* και *Michaud v France*.¹⁶⁷ Ειδικότερα, τόνισε ότι στις περιπτώσεις όπου προβάλλεται ενώπιον δικαστηρίου κράτους-μέλους το οποίο είναι και μέλος της ΕΣΔΑ «μια σοβαρή και ουσιαστική αιτίαση περί παραβίασης περί προδήλως ανεπαρκούς προστασίας ενός δικαιώματος της ΕΣΔΑ»¹⁶⁸ «και αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να θεραπευτεί από το δίκαιο της Ένωσης, δεν μπορεί να αποκλειστεί στο δικαστήριο αυτό το δικαίωμα εξέτασης της εν λόγω αιτίασης για το μοναδικό λόγο ότι εφαρμόζει δίκαιο της Ένωσης».^{169, 170}

Το ΔΕΕ στην απόφαση *C-571/17 PPU Ardic*,¹⁷¹ επεσήμανε ότι τα κράτη-μέλη δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ότι η εν λόγω υποχρέωση ενισχύει σε ψηλό βαθμό την αμοιβαία εμπιστοσύνη που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών-μελών.¹⁷² Η σημασία που το ΔΕΕ αποδίδει στην οριζόντια επικοινωνία των δικαστικών αρχών έκδοσης και εκτέλεσης του ΕΕΣ, είναι εύλογη και η διασφάλιση της νομικής θέσης του καταζητούμενου και της δικαστικής του προστασίας η οποία αναγνωρίζεται ως

157. Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU *Aranyosi and Căldăraru* [2016] ECR I-198.

158. Διατακτικό: «... εφόσον υπάρχουν αντικειμενικά, αξιόπιστα, συγκεκριμένα και δεόντως ενημερωμένα στοιχεία τα οποία μαρτυρούν την ύπαρξη είτε συστημικών ή γενικευμένων πλημμελειών είτε πλημμελειών που επηρεάζουν ορισμένες ομάδες προσώπων ή ακόμη ορισμένα κέντρα κράτησης όσον αφορά τις συνθήκες κράτησης στο κράτος έκδοσης, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να εκτιμήσει, συγκεκριμένα και με ακρίβεια, αν συντρέχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι το πρόσωπο εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης με σκοπό την άσκηση ποινικών διώξεων ή την εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής θα διατρέξει, λόγω των συνθηκών κράτησής του στο κράτος μέλος έκδοσης, πραγματικό κίνδυνο απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, σε περίπτωση παράδοσής του στο εν λόγω κράτος μέλος.

Προς τον σκοπό αυτό, οφείλει να ζητήσει την προσκόμιση συμπληρωματικών πληροφοριών από την δικαστική αρχή έκδοσης, η οποία, αφού λάβει, εφόσον παραστεί ανάγκη, τη συνδρομή της κεντρικής αρχής ή μιας εκ των κεντρικών αρχών του κράτους μέλους έκδοσης, κατά την έννοια του άρθρου 7 της αποφάσεως-πλαίσιο, οφείλει να διαβιβάσει τις πληροφορίες αυτές εντός της προθεσμίας που τάσσεται σε τέτοιο αίτημα. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να αναβάλει την απόφασή της περί της παράδοσης του οικείου προσώπου έως ότου παραλάβει τις συμπληρωματικές πληροφορίες βάσει των οποίων μπορεί να αποκλείσει την ύπαρξη ενός τέτοιου κινδύνου. Εάν η ύπαρξη τέτοιου κινδύνου δεν μπορεί να αποκλειστεί εντός εύλογης προθεσμίας, η εν λόγω αρχή οφείλει να αποφασίσει εάν πρέπει να θέσει τέρμα στη διαδικασία παράδοσης».

159. Σκέψη 94.

160. Σκέψη 95.

161. Σκέψη 98.

162. Σκέψεις 100-101.

163. Σκέψη 104.

164. Τσόλκα (n 167) 430-431.

165. Άρθρο 17 (3) απόφασης-πλαίσιο.

166. *Avotins v Latvia* App no 17502/07 (ECtHR, 23 May 2016).

167. *Michaud v France* App no 12323/11 (ECtHR, 6 December 2012).

168. Σκέψη 116.

169. Σκέψη 116.

170. Τσόλκα (n 167) 431.

171. Case C-571/17 PPU *Ardic* [2017] ECLI:EU:C:2017:1026.

172. Σκέψη 89.

υποχρέωση των δικαστικών αρχών διανοίγει την δυνατότητα ενός συμβατού λόγου με το ΕΔΑΔ.¹⁷³

Στην απόφαση C-220/18 PPU,¹⁷⁴ το ΔΕΕ επέκτεινε την εξουσία ελέγχου που ανέπτυξε στην απόφαση C-404/15 Aranyosi και C-658/15 PPU *Căldăraru*, δημιουργώντας μια περαιτέρω διάρρηξη στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το ΔΕΕ αποφάσισε ότι, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δεν δύναται να αποκλείσει την ύπαρξη πραγματικού κινδύνου μόνο βάσει του σκεπτικού ότι το πρόσωπο αυτό διαθέτει, στο κράτος-μέλος έκδοσης, ένδικο βοήθημα που του παρέχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει τη νομιμότητα των συνθηκών κράτησής του. Περαιτέρω, τόνισε ότι το κράτος-μέλος εκτέλεσης δύναται να λαμβάνει υπόψη εξωγενείς πληροφορίες και διαβεβαιώσεις που παρσκέθηκαν από άλλες αρχές του κράτους-μέλους έκδοσης πλην της δικαστικής αρχής έκδοσης, ότι ο καταζητούμενος δεν θα υποστεί απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση.¹⁷⁵

Από τις τελευταίες αποφάσεις του ΔΕΕ προκύπτει ότι οι αρχές της αμοιβαίας αναγνώρισης και εμπιστοσύνης, υποχωρούν έναντι της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Έχουμε την γνώμη ότι οι εν λόγω αρχές δεν πρέπει να λειτουργούν εις βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των παραδοσιακών δικαιωμάτων υπεράσπισης αλλά και του τεκμηρίου αθωότητας. Ως εκ τούτου, τα δικαστήρια του κράτους-μέλους εκτέλεσης οφείλουν να προστατεύσουν τα προαναφερόμενα δικαιώματα όταν τεκμηριώνεται μια σοβαρή και ουσιαστική αιτίαση περί πρόδηλης και ανεπαρκούς προστασίας.

1.5. Αναλογικότητα

Το ΕΕΣ επιβάλλεται να είναι πάντοτε ανάλογο προς τον σκοπό του. Ακόμη και όταν οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης εμπίπτουν εντός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 2 (1) της απόφασης-πλαίσιο, συνιστάται στις δικαστικές αρχές έκδοσης του ΕΕΣ να εξετάζουν εάν δικαιολογείται η έκδοση του ΕΕΣ.¹⁷⁶ Σημειώνουμε ότι η διενέργεια ελέγχου αναλογικότητας πριν από την έκδοση του ΕΕΣ, δύναται να ενισχύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών-μελών και συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματική λειτουργία του ΕΕΣ σ' όλη την ΕΕ.¹⁷⁷

Λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερα σοβαρών επιπτώσεων που έχει η εκτέλεση του ΕΕΣ στην ελευθερία του καταζητούμενου, αλλά και του συνεπαγόμενου περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας, οι δικαστικές αρχές έκδοσης του ΕΕΣ έχουν

την υποχρέωση να εξετάζουν το ενδεχόμενο αξιολόγησης μιας σειράς παραγόντων ούτως ώστε να κρίνουν κατά πόσον η έκδοση του ΕΕΣ είναι δικαιολογημένη.¹⁷⁸

Παράγοντες που θα μπορούσαν να λαμβάνονται υπόψη είναι η σοβαρότητα της αξιόποινης πράξης,¹⁷⁹ η ποινή που ενδέχεται να επιβληθεί σε περίπτωση που το πρόσωπο κριθεί ένοχο για την αξιόποινη πράξη,¹⁸⁰ η πιθανότητα κράτησης του προσώπου στο κράτος-μέλος έκδοσης μετά την παράδοση και η ανάγκη διασφάλισης της αποτελεσματικής προστασίας του κοινού και τα συμφέροντα των θυμάτων της αξιόποινης πράξης.^{181, 182}

Περαιτέρω, οι δικαστικές αρχές έκδοσης οφείλουν να εξετάζουν το κατά πόσο είναι εφικτή η χρήση άλλων μέτρων δικαστικής συνεργασίας αντί της έκδοσης ΕΕΣ.¹⁸³ Τέτοια μέτρα είναι διαθέσιμα βάσει νομικών πράξεων της ΕΕ σχετικά με τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, βασίζονται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, συμπληρώνουν το ΕΕΣ και ενδέχεται να είναι καταλληλότερα από αυτό. Τα μέτρα αυτά είναι αποτελεσματικά και λιγότερο περιοριστικά και περιλαμβάνουν: την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, τη μεταφορά κρατουμένων, τη μεταφορά αποφάσεων αναστολής εκτέλεσης της ποινής και εναλλακτικών κυρώσεων, το ευρωπαϊκό ένταλμα επιτήρησης καθώς και την επιβολή χρηματικών ποινών.¹⁸⁴

Η απόφαση-πλαίσιο δεν προβλέπει τη δυνατότητα αξιολόγησης από το κράτος-μέλος εκτέλεσης της αναλογικότητας του ΕΕΣ ενόψει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Σε περίπτωση που στο κράτος-μέλος εκτέλεσης προκύψουν σοβαροί προβληματισμοί αναφορικά με την αναλογικότητα του παραληφθέντος ΕΕΣ, οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης παροτρύνονται ώστε να επικοινωνούν απευθείας με την δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος. Τέτοιες περιπτώσεις όμως ανακύπτουν σε εξαιρετικές περιστάσεις. Εφόσον γίνει σχετική διαβούλευση, οι αρμόδιες δικαστικές αρχές ενδεχομένως να βρίσκονται σε θέση να εξεύρουν καταλληλότερη λύση. Αναλόγως των περιστάσεων εκάστης υπόθεσης, μπορεί να είναι δυνατή η ανάκληση του ΕΕΣ και η χρήση άλλων μέτρων που προβλέπονται τόσο από το εθνικό όσο και από το ενωσιακό δίκαιο.¹⁸⁵ Στις εν λόγω περιπτώσεις, οι δικαστικές αρχές δύναται ακόμη να συμβουλευούνται τα σημεία επαφής της Eurojust ή του Δικαστικού Άτλαντα, Fiches belges. Τα συγκεκριμένα όργανα μπορούν να διευκολύνουν την επικοινωνία και να συμβάλουν στην εξεύρεση λύσεων.¹⁸⁶

173. Τσόλκα (n 167) 432.

174. Case C-220/18 PPU [2018] ECLI:EU:C:2018:589. Η υπόθεση αφορούσε ερωτήματα της Γερμανίας για ΕΕΣ που εξέδωσαν Δικαστήρια της Ουγγαρίας για έκτιση στερητική της ελευθερίας ποινή, σε σχέση με δικαστικό έλεγχο για παραβιάσεις του άρθρου 4 ΧΘΔΕ.

175. Παράγραφος 118 απόφασης.

176. COM (2017) final 6389 (n 43) 19.

177. COM (2017) final 6389 (n 43) 20.

178. COM (2017) final 6389 (n 43) 19.

179. Για παράδειγμα, η ζημία ή ο κίνδυνος που προκάλεσε.

180. Για παράδειγμα, αν η ποινή θα είναι στερητική της ελευθερίας.

181. COM (2017) final 6389 (n 43) 20.

182. Marta Bargis, 'Personal Freedom and Surrender' in Roberto E. Kostonis (ed), *Handbook of the European Criminal Procedure* (Springer 2018) 340.

183. COM (2017) final 6389 (n 43) 20.

184. COM (2017) final 6389 (n 43) 20.

185. COM (2017) final 6389 (n 43) 54.

186. COM (2017) final 6389 (n 43) 55.

1.6. Εγγυήσεις από το κράτος-μέλος έκδοσης

Το άρθρο 5 της απόφασης-πλαίσιο ορίζει ότι κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, η εκτέλεση του ΕΕΣ μπορεί να εξαρτηθεί από το δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης. Οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις ή αλλιώς διαδικαστικές εγγυήσεις σχετίζονται με την επανεξέταση ποινής ισόβιας κάθειρξης ή μέτρου ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας εφ' όρου ζωής αλλά και τη διαμεταγωγή ημεδαπών στο κράτος-μέλος εκτέλεσης προκειμένου να εκτίσουν στερητικές της ελευθερίας ποινές που έχουν επιβληθεί σ' αυτούς.¹⁸⁷

Επομένως, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να αρνηθεί την εκτέλεση του ΕΕΣ, στην περίπτωση που το κράτος-μέλος έκδοσης δεν παρέχει επαρκώς συγκεκριμένες εγγυήσεις σχετικά με τις δύο αναφερόμενες ειδικές περιπτώσεις του άρθρου 5 της απόφασης-πλαίσιο. Πρόκειται ουσιαστικά για δυνητικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, οι οποίοι λαμβάνουν την νομική μορφή υποχρέωσης παραχώρησης επαρκών εγγυήσεων, σύμφωνα πάντοτε με τις απαιτήσεις του εθνικού νόμου.¹⁸⁸

Ως αναφέρθηκε και ανωτέρω, το άρθρο 5 της απόφασης-πλαίσιο περιείχε ακόμη μια τρίτη εγγύηση στο άρθρο 5 (1) για την εκ νέου εκδίκαση της υπόθεσης στο κράτος-μέλος έκδοσης στις περιπτώσεις αποφάσεων που εκδόθηκαν ερήμην. Η συγκεκριμένη εγγύηση καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με την προσθήκη νέου άρθρου στην απόφαση-πλαίσιο και ειδικότερα το άρθρο 4α, το οποίο περιέχει διατάξεις που σχετίζονται με τις αποφάσεις που εκδίδονται ερήμην. Λεπτομερής αναφορά στο άρθρο 4α έγινε σε προηγούμενη ενότητα.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι σχετικά με τις εγγυήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5 της απόφασης-πλαίσιο, τα κράτη-μέλη είχαν, όπως συνέβη και με τους προαιρετικούς λόγους άρνησης εκτέλεσης του ΕΕΣ, τη δυνατότητα της επιλογής ενσωμάτωσης των εν λόγω εγγυήσεων στον εθνικό νόμο μεταφοράς της οδηγίας ή καθορισμού των περιστάσεων στις οποίες εφαρμόζονται.¹⁸⁹

Οι εν λόγω εγγυήσεις μπορεί να προβλέπονται είτε άμεσα από το δίκαιο του κράτους-μέλους έκδοσης του ΕΕΣ είτε μέσω συμφωνίας αναμεταξύ των αρμόδιων αρχών των κρατών-μελών έκδοσης και εκτέλεσης. Διευκρινίζουμε ότι, οι συγκεκριμένες εγγυήσεις πρέπει να αφορούν μόνο τα θέματα που καθορίζονται ρητά στο άρθρο 5 της απόφασης-πλαίσιο.^{190, 191}

187. Eleni Cristina Marcu, 'The Execution of the European Arrest Warrant' [2016] *Curentul Juridic, The Juridical Current, Le Courant Juridique*, vol. 65 132, 134.

188. Μουζάκης (n 1) 547.

189. Μουζάκης (n 1) 547.

190. Όπως έχει επιβεβαιωθεί από το Δικαστήριο (ιδίως στις αποφάσεις που εξέδωσε στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU Aranyosi and Căldăraru* [2016] ECR I-198, para 80 και στην υπόθεση *Case C-237/15 PPU Lanigan* [2015] ECR 474, σκέψη 36.

191. COM (2017) final 6389 (n 43) 55.

1.6.1. Επανεξέταση ποινής ισόβιας κάθειρξης ή μέτρου ασφαλείας στερητικό της ελευθερίας εφ' όρου ζωής

Σύμφωνα με το άρθρο 5 (2) της απόφασης-πλαίσιο στις περιπτώσεις όπου το ΕΕΣ εκδόθηκε για μια αξιόποινη πράξη τιμωρούμενη με ισόβια κάθειρξη¹⁹² ή με μέτρο στερητικό της ελευθερίας εφ' όρου ζωής,^{193, 194} το κράτος-μέλος εκτέλεσης μπορεί να ζητήσει να του παραχωρηθεί η εγγύηση επανεξέτασης από το κράτος-μέλος έκδοσης.¹⁹⁵

Ειδικότερα, το κράτος-μέλος έκδοσης μπορεί να παραχωρήσει την εγγύηση με απόδειξη ότι στο νομικό του σύστημα, η ποινή ή το μέτρο που επιβλήθηκε μπορεί να επανεξεταστεί είτε με σχετική αίτηση είτε το αργότερο μετά την παρέλευση 20 ετών. Επαρκής εγγύηση, αποτελεί το δικαίωμα του καταζητούμενου να αιτηθεί την εφαρμογή μέτρων επιείκειας με βάση τη νομοθεσία ή την πρακτική του κράτους-μέλους έκδοσης, με σκοπό να μην εκτελεστεί η ποινή ή το μέτρο.¹⁹⁶

Στην παρούσα περίπτωση μπορεί να υποστηριχτεί ότι παρεμβάλλεται για άλλη μια φορά στη διαδικασία εκτέλεσης του ΕΕΣ, η δημοσιά τάξη στις περιπτώσεις όπου ο καταζητούμενος απειλείται να υποστεί δυσμενούς μεταχείρισης μετά την προσαγωγή του στο κράτος-μέλος έκδοσης. Επιπρόσθετα, επιβεβαιώνεται η σύγχρονη πλέον τάση η οποία θεωρεί ότι η έκδοση αποκλείεται όταν ο καταζητούμενος ο οποίος έχει διαπράξει μια πράξη η οποία τιμωρείται με ισόβια κάθειρξη, στερείται οποιασδήποτε συγκεκριμένης αλλά και πραγματοποιήσιμης ελπίδας να ανακτήσει κάποια στιγμή στο μέλλον την ελευθερία του με αποτέλεσμα να προσβάλλεται στον πυρήνα της η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.¹⁹⁷ Σε μια σειρά υποθέσεων, το ΕΔΑΔ¹⁹⁸ τόνισε ότι, αν και η επιβολή της ποινής ισόβιας κάθειρξης σε έναν ενήλικα δεν είναι αυτή καθαυτή απαγορευμένη ή ασύμβατη με το άρθρο 3¹⁹⁹ ή κάποιο άλλο άρθρο της ΕΣΔΑ, η επιβολή μιας τέτοιας ποινής η οποία είναι ανεπίδεκτη μειώσεως και ο καταδικασθείς δεν έχει οποιαδήποτε προοπτική απελευθέρωσης, μπορεί να δημιουργήσει ζήτημα με βάση

192. Η ισόβια κάθειρξη αφορά ποινές που εκτίονται σε σωφρονιστικό ίδρυμα.

193. Το στερητικό της ελευθερίας εφ' όρου ζωής μέτρο ασφαλείας αφορά άλλες μορφές κράτησης, για παράδειγμα, σε ψυχιατρικά ιδρύματα.

194. COM (2017) final 6389 (n 43) 55.

195. Μουζάκης (n 1) 560.

196. COM (2017) final 6389 (n 43) 56.

197. Μουζάκης (n 1) 422.

198. *Kafkaris v Cyprus* App no 21906/04 (ECtHR, 12 February 2008), *Vinter and Others v United Kingdom* App nos 6069/09, 130/10 and 3896/10 (ECtHR, 9 July 2013), *László Magyar v Hungary* App no 73593/10 (ECtHR, 20 May 2014), *Kaftan v Turkey* App no 27422/05 (ECtHR, 15 September 2015), *Gurban v Turkey* App no 4947/04 (ECtHR, 15 December 2015), *Harakchiev and Tolumov v Bulgaria* App nos 15018/11 and 61199/12 (ECtHR, 8 July 2014), *Manolov v Bulgaria* App no 23810/05 (ECtHR, 4 November 2014)

199. Απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ. Το ΕΔΑΔ υπογραμμίζει εν συνεχεία ότι για τους σκοπούς του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, είναι αρκετό ότι η ισόβια κάθειρξη μπορεί *de jure* και *de facto* να μειωθεί.²⁰⁰

Σημειώνουμε επιπλέον ότι, από το ίδιο το γράμμα της απόφασης-πλαίσιο προκύπτει ότι, η δυνατότητα αναθεώρησης ή επανεξέτασης της ποινής πρέπει να προβλέπεται από το νομικό σύστημα του κράτους-μέλους έκδοσης, χωρίς να είναι αρκετό ότι αυτό ισχύει στην πράξη. Επίσης, η γενική πιθανότητα να δοθεί χάρη δεν καμία περίπτωση αρκεί.²⁰¹

1.6.2. Διαμεταγωγή ημεδαπών και κατοίκων

Μια σημαντική αλλαγή που σημειώθηκε με την καθιέρωση του ΕΕΣ και ένα από τα αξιοσημείωτα επιτεύγματα του ΕΕΣ²⁰² είναι η παράδοση των υπηκόων των κρατών-μελών. Η έκδοση με την κλασική της έννοια, κατά κανόνα, δεν επέτρεπε, την έκδοση των υπηκόων κάποιου κράτους με αποτέλεσμα, τα περισσότερα κράτη να αποδέχονται την έκδοση των πολιτών τους μόνο κατ' εξαίρεση. Στην περίπτωση του ΕΕΣ, η παράδοση των υπηκόων ξεκίνησε από την ιδέα της ευρωπαϊκής ιθαγένειας.²⁰³

Η απόφαση-πλαίσιο προβλέπει τη δυνατότητα διαμεταγωγής του καταζητούμενου ούτως ώστε, να εκτίσει στη χώρα του, τη στερητική της ελευθερίας ποινή. Αυτό ουσιαστικά συνιστά μια λύση προκειμένου να ξεπεραστεί η κλασική απαγόρευση της έκδοσης των πολιτών.²⁰⁴ Σύμφωνα με τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 5 (3) της απόφασης-πλαίσιο, όταν το πρόσωπο εναντίον του οποίου έχει εκδοθεί ΕΕΣ για σκοπούς δίωξης είναι υπήκοος ή κάτοικος του κράτους-μέλους εκτέλεσης, τότε το τελευταίο μπορεί να θέσει ως όρο τη διαμεταγωγή του συγκεκριμένου προσώπου από το κράτος-μέλος έκδοσης στο έδαφός του. Ο σκοπός είναι να εκτιθεί η στερητική της ελευθερίας ποινή ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας το οποίο θα απαγγελθεί εις βάρος του, στο κράτος-μέλος έκδοσης,²⁰⁵ ευνοώντας καθ' αυτόν τον τρόπο και την κοινωνική επανένταξη του εν λόγω προσώπου.²⁰⁶

Η προαναφερόμενη προϋπόθεση πρέπει να διατυπώνεται με επαρκή σαφήνεια από το κράτος-μέλος εκτέλεσης. Στις περιπτώσεις όπου καθίσταται εφικτό, τα κράτη-μέλη έκδοσης και εκτέλεσης πρέπει να καταλήγουν σε συμφωνία αναφορικά με τις λεπτομέρειες της συγκεκριμένης προϋπόθεσης πριν το κράτος-μέλος εκτέλεσης λάβει τελική απόφαση για παράδοση του καταζητούμενου.²⁰⁷

Στις περιπτώσεις όπου είναι γνωστό ότι ο καταζητούμενος είναι είτε υπήκοος είτε κάτοικος του κράτους-μέλους εκτέλεσης, η δικαστική αρχή έκδοσης του ΕΕΣ έχει τη δυνατότητα να δηλώσει στο έντυπο του ΕΕΣ, τη συγκατάθεσή της σε τυχόν προϋπόθεση διαμεταγωγής του καταζητούμενου.²⁰⁸

Σημειώνουμε ότι, το κράτος-μέλος έκδοσης είναι υπεύθυνο να διασφαλίζει την εκπλήρωση της προϋπόθεσης που έχει τεθεί από το κράτος-μέλος εκτέλεσης. Ως εκ τούτου, μόλις καταστεί τελεσίδικη η απόφαση η οποία προβλέπει την στερητική της ελευθερίας ποινή ή το στερητικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας εναντίον του παραδοθέντος προσώπου, το κράτος-μέλος έκδοσης έχει την υποχρέωση να επικοινωνήσει με το κράτος-μέλος εκτέλεσης με σκοπό να συμφωνήσουν όλες τις λεπτομέρειες για την διαμεταγωγή.^{209, 210}

1.7. Αναβολή της παράδοσης ή προσωρινή παράδοση

1.7.1. Σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι

Σύμφωνα με το άρθρο 23 (4) της απόφασης-πλαίσιο, με τη λήψη της απόφασης για εκτέλεση του ΕΕΣ, αρχίζει να τρέχει η δεκαήμερη προθεσμία για την παράδοση του καταζητούμενου. Η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται κατ' εξαίρεση, να αποφασίσει να αναβάλει προσωρινά την παράδοση, όταν συντρέχουν σοβαροί ανθρωπιστικοί λόγοι ιδίως όταν εύλογα εκτιμάται ότι η παράδοση θα έθετε σε πρόδηλο κίνδυνο τη ζωή ή την υγεία του καταζητούμενου.²¹¹

Από την προαναφερόμενη διάταξη, προκύπτει ξεκάθαρα ότι οι ανθρωπιστικοί λόγοι, δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκλείσουν οριστικά την εκτέλεση του ΕΕΣ. Μπορούν ωστόσο, να δικαιολογήσουν μια προσωρινή αναστολή της προσαγωγής του καταζητούμενου στο κράτος-μέλος έκδοσης.²¹² Κρίνουμε σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι ανθρωπιστικοί λόγοι θα πρέπει, να αφορούν το ίδιο το πρόσωπο του καταζητούμενου και όχι συγγενείς, συνεργάτες ή στενούς φίλους αυτού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, να ανασταλεί η προσαγωγή του καταζητούμενου μόνο όταν ο ίδιος δεν βρίσκεται σε θέση να ταξιδέψει.

Περαιτέρω, ο κίνδυνος απώλειας της εργασίας του καταζητούμενου, δεν δικαιολογεί την εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης. Η απώλεια της θέσης εργασίας, δεν συνιστά μια άμεση συνέπεια της προσαγωγής του καταζητούμενου, αλλά ένα φυσικό επακόλουθο του εγκλεισμού κάποιου προσώπου στην φυλακή.²¹³

200. Μουζάκης (n 1) 561.

201. Μουζάκης (n 1) 562.

202. Nikac (n 39) 98.

203. Panainte (n 37) 211.

204. Bargis (n 232) 311.

205. COM (2017) final 6389 (n 43) 56.

206. Panainte (n 37) 211.

207. COM (2017) final 6389 (n 43) 56.

208. COM (2017) final 6389 (n 43) 56.

209. COM (2017) final 6389 (n 43) 56.

210. Το κράτος-μέλος έκδοσης έχει και την υποχρέωση μετάφρασης της καταδικαστικής απόφασης, στην επίσημη γλώσσα του κράτους-μέλους εκτέλεσης.

211. Μουζάκης (n 1) 586.

212. Μουζάκης (n 1) 585.

213. Μουζάκης (n 1) 586.

Μόλις παύσουν να υφίστανται οι συγκεκριμένοι λόγοι, μπορεί να προχωρήσει η εκτέλεση του ΕΕΣ. Ως εκ τούτου, η δικαστική αρχή εκτέλεσης οφείλει να ενημερώσει τη δικαστική αρχή έκδοσης και να συμφωνήσει την νέα ημερομηνία παράδοσης η οποία και θα πρέπει διενεργηθεί εντός δέκα (10) ημερών από την συμφωνηθείσα νέα ημερομηνία. Εάν παρέλθει η εν λόγω προθεσμία, το κράτος-μέλος εκτέλεσης δεν δύναται να συνεχίσει την κράτηση του προσώπου δυνάμει του ΕΕΣ και θα πρέπει να τον αφήσει ελεύθερο.^{214, 215}

Σε περιπτώσεις όπου οι ανθρωπιστικοί λόγοι είναι είτε αόριστος διάρκειας είτε μόνιμοι, οι δικαστικές αρχές έκδοσης και εκτέλεσης μπορούν να συζητήσουν και να αναζητήσουν από κοινού δυνατότητες εναλλακτικές του ΕΕΣ. Παραδείγματος χάριν, μπορούν να εξετάσουν τη μεταφορά της διαδικασίας ή της στερητικής της ελευθερίας ποινής στο κράτος-μέλος εκτέλεσης ή την ανάκληση του ΕΕΣ.^{216, 217}

1.7.2. Υπό εξέλιξη ποινική διαδικασία ή εκτέλεση στερητικής της ελευθερίας ποινής

Με βάση το άρθρο 24 (1) της απόφασης-πλαίσιο, η δικαστική αρχή εκτέλεσης έχει τη δυνατότητα, μετά την απόφαση για εκτέλεση του ΕΕΣ, να αναβάλει την παράδοση του καταζητούμενου για να διωχτεί ο τελευταίος στο κράτος-μέλος εκτέλεσης για άλλη αξιόποινη πράξη. Στην προκειμένη περίπτωση, η παράδοση του καταζητούμενου πρέπει να διεξάγεται αμέσως μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης που θα ασκηθεί, σε ημερομηνία κατά την οποία συμφωνούν μεταξύ τους οι δικαστικές αρχές έκδοσης και εκτέλεσης.²¹⁸

Στις περιπτώσεις όπου ο καταζητούμενος έχει ήδη καταδικαστεί για άλλη αξιόποινη πράξη, υπάρχει δυνατότητα αναβολής της παράδοσης ούτως ώστε, να μπορέσει ο καταζητούμενος να εκτίσει την επιβληθείσα ποινή για την αξιόποινη του πράξη στο κράτος-μέλος εκτέλεσης.²¹⁹ Σε τέτοια περίπτωση, η παράδοση πρέπει να πραγματοποιείται μετά την έκτιση της ποινής και σε ημερομηνία που συμφωνούν μεταξύ τους οι δικαστικές αρχές έκδοσης και εκτέλεσης.²²⁰

Σημειώνουμε ότι στις πιο πάνω περιπτώσεις η δικαστική αρχή εκτέλεσης, αντί να αναβάλει την παράδοση του καταζητούμενου, μπορεί σύμφωνα με το άρθρο 24 (2) της απόφασης-πλαίσιο, να παραδώσει προσωρινά τον καταζητούμενο στο κράτος-μέλος έκδοσης για σκοπούς άσκησης ποινικής δίωξης ή εκτέλεσης ήδη καταγνωσθείσας ποινής.²²¹

Οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης και έκδοσης με βάση το άρθρο 24 (2) της απόφασης-πλαίσιο, πρέπει να συμφωνούν εγγράφως και ρητώς τους όρους σύμφωνα με τους οποίους, πραγματοποιείται η προσωρινή παράδοση. Η συγκεκριμένη συμφωνία είναι δεσμευτική για αμφότερα τα μέρη. Η προσωρινή παράδοση αποτρέπει τις μεγάλες καθυστερήσεις στις διαδικασίες που διεξάγονται στο κράτος-μέλος έκδοσης, λόγω του ότι το πρόσωπο που διώκεται ποινικώς ή έχει ήδη καταδικασθεί στο κράτος-μέλος εκτέλεσης.²²²

1.7.3. Διαπίστωση ύπαρξης πραγματικού κινδύνου απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης του καταζητούμενου

Ως αναφέρθηκε και ανωτέρω και σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΕ στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις *C-404/15 Aranyosi* και *C-659/15 PPU Căldăraru*, εάν βάσει πληροφοριών που παραχώρησε η δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος ως επίσης και άλλων πληροφοριών που έχει στη διάθεσή της η δικαστική αρχή εκτέλεσης, διαπιστωθεί η ύπαρξη πραγματικού κινδύνου απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης του καταζητούμενου, η εκτέλεση του ΕΕΣ πρέπει να αναβληθεί, αλλά δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί. Εάν η δικαστική αρχή εκτέλεσης αποφασίσει σχετική αναβολή, το κράτος-μέλος εκτέλεσης ενημερώνει τη Eurojust, σύμφωνα με το άρθρο 17(7) της απόφασης-πλαίσιο με αναφορά στους λόγους καθυστέρησης.²²³

2. Δικονομικά δικαιώματα καταζητούμενου

Προκειμένου να ενισχυθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη εντός της ΕΕ, είναι σημαντικό, συμπληρωματικά προς την ΕΣΔΑ και τον ΧΘΔΕΕ, να υπάρχουν ευρωπαϊκά πρότυπα για την προστασία των διαδικαστικών δικαιωμάτων, τα οποία εφαρμόζονται ορθά από τα κράτη-μέλη.²²⁴

Στις 30 Νοεμβρίου 2009²²⁵ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες²²⁶ (εφεξής ο *οδικός χάρτης*). Βάσει του οδικού χάρτη, θα έπρεπε να αναληφθεί δράση σε επίπεδο ΕΕ προκειμένου να ενισχυθούν τα δικαιώματα των υπόπτων ή κατηγορουμένων

222. COM (2017) final 6389 (n 43) 58.

223. COM (2017) final 6389 (n 43) 58.

224. Council of the European Union, 'Initiative for a Directive of the European Parliament and of the Council on the rights to interpretation and to translation in criminal proceedings – Explanatory memorandum' (2009) 16801/09 ADD 1, 3.

225. Η 30η Νοεμβρίου 2009 ήταν η τελευταία ημέρα της δομής του τρίτου κυκλώνα της ΕΕ.

226. Ψήφισμα του Συμβουλίου 2009/C 295/01 της 30ης Νοεμβρίου 2009 για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) [2009] OJ C295/1

214. Άρθρο 23 (5) της απόφασης-πλαίσιο.

215. COM (2017) final 6389 (n 43) 57.

216. Για παράδειγμα σε περίπτωση σοβαρής χρόνιας ασθένειας.

217. COM (2017) final 6389 (n 43) 57.

218. COM (2017) final 6389 (n 43) 57.

219. Άρθρο 24 παράγραφος 1 της απόφασης-πλαίσιο.

220. COM (2017) final 6389 (n 43) 58.

221. COM (2017) final 6389 (n 43) 58.

σε ποινικές διαδικασίες.²²⁷ Το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω μέτρων δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά σε ποινικές διαδικασίες αλλά επεκτείνεται και στις διαδικασίες παράδοσης. Η έγκριση και εφαρμογή των μέτρων που απορρέουν από τον οδικό χάρτη, είναι σημαντική για σκοπούς διασφάλισης της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και για σκοπούς βελτίωσης της αμοιβαίας εμπιστοσύνης που είναι απαραίτητη για τη συνέχιση της λειτουργίας της αμοιβαίας αναγνώρισης απόρροια της οποίας είναι η απόφαση-πλαίσιο.²²⁸

Ως έχει διαφανεί από την προηγούμενη ενότητα, η τοποθέτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο του συστήματος του ΕΕΣ δεν είναι ρητή αλλά μάλλον υπονοούμενη.²²⁹ Η απόφαση-πλαίσιο αναγνωρίζει στον καταζητούμενο διάφορα δικονομικά δικαιώματα τα οποία ισχύουν από την στιγμή της σύλληψής του. Σύμφωνα με τα όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 11 της απόφασης-πλαίσιο, ο καταζητούμενος δικαιούται να ενημερωθεί για το ΕΕΣ, για το περιεχόμενο αυτού αλλά και για τη δυνατότητά του να συγκατατεθεί στην παράδοσή του και το δικαίωμα που έχει να προσφύγει στις υπηρεσίες δικηγόρου και διερμηνέα. Σημειώνουμε ότι τα δικαιώματα αυτά πρέπει να παρέχονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του κράτους-μέλους εκτέλεσης.^{230, 231}

Περαιτέρω, διάφορες άλλες διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο αναγνωρίζουν στον καταζητούμενο διάφορα άλλα δικαιώματα όπως το δικαίωμα ενημέρωσης για τις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται ερήμην,²³² το δικαίωμα να επικουρείται από δικηγόρο κατά τη λήψη της απόφασης περί συγκατάθεσης,²³³ το δικαίωμα ακρόασης²³⁴ και απόλυσης λόγω εκπνοής των προθεσμιών για την παράδοσή του.^{235, 236}

3. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Αξίζει να σημειωθεί ότι διαδικαστικές εγγυήσεις που έχουν σκιαγραφηθεί ανωτέρω συνιστούν ειδικές εκφάνσεις της γενικής αρχής περί δίκαιης δίκης ως αυτή καθορίζεται και από το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Το ΕΔΑΔ σε αρκετές υποθέσεις υπενθυμίζει ότι τα υπερασπιστικά δικαιώματα του ύποπτου ή κατηγορουμένου δεν είναι απόλυτα. Αποφεύγει μια δογματική και άκαμπτη προσέγγιση των υπερασπιστικών δικαιωμάτων και προβαίνει στην εφαρμογή τους λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα της συγκεκριμένης περίπτωσης. Το ΕΔΑΔ επίσης, δεν

αποκλείει την υπό όρους παραίτηση του κατηγορούμενου από ορισμένα δικαιώματά του.²³⁷

IV. Επίλογος

Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ πέρασε από πολλά στάδια και η παρεχόμενη προστασία είναι αυξητική. Η εξέλιξη του δικαίου της ΕΕ διέψευσε την αντίληψη ότι η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων ουδέποτε αποτέλεσε σκοπό της ΕΕ.^{238, 239} Το ΕΕΣ αποτελεί την κορωνίδα στο στέμμα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και συνιστά την πρώτη ειδικότερη απτή πραγμάτωση της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.²⁴⁰ Μπορεί να ειπωθεί επίσης, ότι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης δρα ως μέσο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης στο πεδίο του ποινικού δικαίου.²⁴¹

Είναι προφανές από τα προαναφερθέντα ότι τόσο η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης όσο και το ΕΕΣ έχουν επιτύχει εν μέρει τον στόχο τους.²⁴² Οι σκιές που είχαν προκύψει αρχικά ως προς τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εκτέλεση του ΕΕΣ άρχισαν να εξαφανίζονται. Ο συνδυασμός της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας παράδοσης και της προστασίας των δικαιωμάτων αποτελεί κατηγορηματική επιταγή προκειμένου να ενισχυθεί η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.²⁴³

Μέσα από την πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ παρατηρείται μια αλλαγή της προγενέστερης στάσης αυτού, η οποία ήταν προσκολλημένη στην τυφλή αμοιβαία αναγνώριση και εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών-μελών. Προκύπτει πλέον ότι το ΔΕΕ συμφωνεί με την άποψη ότι, δεν χωρεί εκτέλεση του ΕΕΣ στις περιπτώσεις όπου ενδέχεται να παραβιαστούν τα θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου στο κράτος-μέλος εκτέλεσης δημιουργώντας έναν επιπρόσθετο και ουσιαστικό λόγο για μη εκτέλεση του ΕΕΣ.

Περαιτέρω, μετά και τον οδικό χάρτη έχει παρατηρηθεί μια έντονη κινητικότητα στην προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων του καταζητούμενου, ο οποίος απολαμβάνει πλέον ένα πολύ ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας. Από τα προλεχθέντα, προκύπτει ότι δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στα δικονομικά δικαιώματα συγκριτικά με τα ουσιαστικά θεμελιώδη δικαιώματα του καταζητούμενου τα οποία παρά την πρόσφατη αυξητική τάση προστασίας χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης.

Η συνδυασμένη δράση σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο θα πρέπει να οδηγήσει σε περαιτέρω βελτίωση του ΕΕΣ στο εγγύς

227. Klimek (n 3) 346.

228. Klimek (n 3) 346.

229. Christou (n 30) 66.

230. COM (2017) final 6389 (n 43) 68.

231. Μουζάκης (n 1) 577.

232. Άρθρο 4α (2) της απόφασης-πλαίσιο.

233. Άρθρο 13 (2) της απόφασης-πλαίσιο.

234. Άρθρα 14 και 19 της απόφασης-πλαίσιο.

235. Άρθρο 23 (5) της απόφασης-πλαίσιο.

236. COM (2017) final 6389 (n 43) 68.

237. Κωστοπούλου (n 303) 348.

238. Μανώλης Περάκης, *Η δικαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση* (Νομική Βιβλιοθήκη 2015) 1.

239. Υπενθυμίζουμε ότι η αρχική φύση και οι στόχοι της ΕΕ ήταν καθαρά οικονομικοί.

240. Μουζάκης (n 1) 589.

241. Μουζάκης (n 1) 589.

242. Christou (n 30) 77.

243. Bargis (n 232) 346.

μέλλον.²⁴⁴ Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το ΕΕΣ λειτουργεί δίκαια, η ΕΕ πρέπει να εισαγάγει επιπλέον διασφαλίσεις στον μηχανισμό του ΕΕΣ έτσι ώστε οι καταζητούμενοι να έχουν επαρκή προστασία κατά τη διάρκεια της διεξαχθείσας διαδικασίας. Περαιτέρω, πρέπει να συνεχίσει να λαμβάνει ισχυρά μέτρα βάσει του οδικού χάρτη, ούτως ώστε να αυξηθούν τα πρότυπα προστασίας. Η ΕΕ πρέπει επιπρόσθετα να ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να χρησιμοποιούν το ΕΕΣ με πιο εξελιγμένο τρόπο και όπου είναι απολύτως απαραίτητο και αναγκαίο.²⁴⁵

References

Books

- Bargis M, 'Personal Freedom and Surrender' in Roberto E. Kostonis (ed), *Handbook of the European Criminal Procedure* (Springer 2018)
- Craig P and De Burca G, *EU law: text, cases, and materials*, (5th edn, Oxford University Press 2011) 948-49
- Klimek L, *European Arrest Warrant* (Springer 2015)

In Greek Language

- Kostopoulou M-A, 'The rights of the accused' (article 6 par. 3 ECHR) in Sicilian L A (publ.), *European Convention of Human Rights- Interpretation per Article* (2nd edtn, Legal Library 2017) 347
- Mouzakis D, 'The European Arrest Warrant' (publications on substantive and procedural criminal law, Legal Library, 2009)
- Paraskeva C, 'Cypriot Constitutional Law' – Fundamental Rights & Liberties (Legal Library 2015)
- Perakis M, 'The judicial protection of the fundamental rights in the European Union' (Legal Library 2015)
- Sakhpekidou E, *European Law* (2nd edtn, Sakoulas publications 2013)

Articles

International

- Christou T A, 'The European Arrest Warrant and Human Rights in the Context of the Republic of Cyprus' [2012] 1 Cyprus Hum Rts L Rev 73
- Mansell D, 'The European Arrest Warrant and Defence Rights' [2012] 2 Eur Crim L Rev 36
- Marcu E C, 'The Execution of the European Arrest Warrant' [2016] *Curentul Juridic, The Juridical Current, Le Courant Juridique*, vol. 65 132

- Panainte R, 'The European Arrest Warrant and the Human Rights' [2016] 2016 Rev Universul Juridic 208, 209
- Spencer J R, 'Extradition, the European Arrest Warrant and Human Rights' [2013] *The Cambridge Law Journal*, Volume 72
- Thomas D C, 'Constitutionalization through enlargement: the contested origins of the EU's democratic identity' [2006] *Journal of European Public Policy*
- Zeljko Nikac, 'The European Arrest Warrant-Europol' [2014] 4 *Int'l J Econ & L* 91

In Greek language

- Kioupis D, 'Law No 3251/2004, A brief presentation of the principle points' [2004] *Poinikos Logos*, 974
- Milonopoulos H, 'Essay (of the Scientific Council of the House of Representatives) on the draft bill "European Arrest Warrant, amendment of the Law No 2928/2001 for criminal organizations and other provisions"' [2004] *Penal Chronicles*, 349
- Tsolka O, 'European Arrest Warrant. An ambitious instrument for the promotion of judicial cooperation within the European Union' [2002] *Penal Chronicles*, 103
- Tsolka O, 'Mutual recognition of penal judgements and protection of fundamental rights within the European Union's "area of liberty, security and justice". The "dialogue" between the Court of Justice of the European Union and the European Court of Human Rights' [2018] *Penal Chronicles* 425

Online Sources

- *Hammarberg T*, 'Overuse of the European Arrest Warrant – a threat to human rights' (Council of Europe Portal, Commissioner for Human Rights, 15 March 2011) <<https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/overuse-of-the-european-arrest-warrant-a-threat-to-human-right-1>> accessed 22 May 2020

List of Cases

- Cases before the Court of Justice of the European Communities and the Court of Justice of the European Union
- Case C-303/05 *Advocaten voor de Wereld VZW v Leden van de Ministerraad* [2007] ECR I-3633
- Case C-123/08 *Dominic Wolzenburg* [2009] ECR I-09621
- Case C-388/08 *Leymann and Pustavarov PPU* [2008] ECLI:EU:C:2012:517
- Case C-261/09 *Mantello* [2010] ECR I-11477
- Case C-306/09 *I.B.* [2010] ECJ I-10341
- Joined Cases C-411/10 *N. S. and C-493/10 M. E.* [2011] ECLI:EU:C:2011:865

244. Bargis (n 232) 346.

245. Mansell (n 187) 46.

- Case C-396/11 *Ciprian Vasile Radu* [2013] ECR-0000
- Case C-399/11 *Stefano Melloni v Ministerio Fiscal* [2013] ECR I-0000
- Case C-129/14 PPU *Spasic* [2014] ECLI:EU:C:2014:586
- Case C-289/15 *Comm'n v Grundza* [2017] ECR I-622
- Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU *Aranyosi and Căldăraru* [2016] E.C.R. I-198
- Case C-108/16 PPU *Dworzecki* [2016] EU:C:2016:346
- Case C-571/17 PPU *Ardic* [2017] ECLI:EU:C:2017:1026
- Case C-220/18 PPU [2018] ECLI:EU:C:2018:589

Proposals by the Advocates General

- Joined Cases C-187/01 *Hüseyin Gözütok* and 387/01 *Klaus Brügge* [2003], Opinion of AG D. Ruiz-Jarabo Colomer
- Case C-397/11 *Ciprian Vasile Radu* [2013] ECR-0000, Opinion of AG Sharpston
- Joined Cases C-404/15 and C-659/15 PPU *Aranyosi and Căldăraru* [2016] E.C.R. I-198

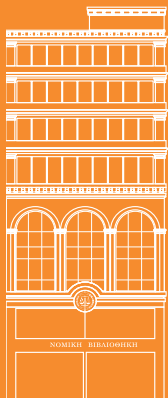
Cases before the European Court of Human Rights

- *Avotins v Latvia* App no 17502/07 (ECtHR, 23 May 2016)
- *Brozicek v Italy* App no 10964/84 (ECtHR, 19 December 1989)
- *Chahal v UK* App no 22414/93 (ECtHR, Judgment 15 November 1996)
- *Cuscani v UK* App no 3277/96 (ECtHR, 24th September 2002)
- *Dayanan v Turkey* App no 7377/03 (ECtHR, 13 January 2010)
- *Gurban v Turkey* App no 4947/04 (ECtHR, 15 December 2015)
- *Harakchiev and Tolumov v Bulgaria* App nos 15018/11 and 61199/12 (ECtHR, 8 July 2014)
- *I.L. v Switzerland* App no 72939/16 (ECtHR, 03 December 2019)
- *Kafkaris v Cyprus* App no 21906/04 (ECtHR, 12 February 2008)

- *Kaftan v Turkey* App no 27422/05 (ECtHR, 15 September 2015)
- *Kamasinski v Austria* App no 9783/82 (ECtHR, 19 December 1989)
- *László Magyar v Hungary* App no 73593/10 (ECtHR, 20 May 2014)
- *Manolov v Bulgaria* App no 23810/05 (ECtHR, 4 November 2014)
- *Michaud v France* App no 12323/11 (ECtHR, 6 December 2012)
- *M.S.S. v Belgium and Greece* App no 30696/09 (ECtHR, 21 January 2011)
- *Osman v UK* App no 23452/94 (ECtHR, 28 October 1998)
- *Padalov v Bulgaria* App no 54784/00 (ECtHR, 10 August 2006)
- *Panovits v Cyprus* App no 4268/04 (ECtHR, 11 December 2008)
- *Saadi v Italy* App no 37201/06 (ECtHR 28 February 2003)
- *Salduz v Turkey* App no 36391/02 (ECtHR, 27 November 2008)
- *Soering v United Kingdom* App no 14038/88 (ECtHR, 7 July 1989)
- *Stapleton v Ireland* App no 56588/07 (ECtHR, 4 May 2010)
- *Talat Tunc v Turkey* App no 32432/96 (ECtHR, 27 March 2007)
- *Vinter and Others v United Kingdom* App nos 6069/09, 130/10 and 3896/10 (ECtHR, 9 July 2013)

Cases before Cypriot Courts

- Concerning the Application for the execution of the European arrest warrant against *Vakhtang Obolashvili*, Application n° 2/06, 4/05/2006
- Attorney General of the Republic v. Kostas Konstantinou (2005) 1 B SCJ 1356
- Civil Application, Liao v. Attorney General of the Republic, Civil Appeal No. 45/2019, 21/2/2020

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εκδοση | Εκπαίδευση | Καινοτομία

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΙΚΑ:

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 | T 210 3678800 (30 γραμμές) | F 210 3678922 | E info@nb.org

ΑΘΗΝΑ:

Μαυρομιχάλη 2, 106 80 | T 210 3607521 | F 210 3603975 | E m2bookstr@nb.org

ΠΑΤΡΑ:

Κανάρη 15, 262 22 | T 2610 361600 | F 2610 361515 | E nbpatra@nb.org

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ:

Φράγκων 1, 546 26 | T 2310 545618, 2310 532134 | F 2310 551530 | E nbthess@nb.org

www.nb.org